

**Bærekraftig
Reisemål**
Lokalt engasjement
i et langt perspektiv

Besøksstrategi Kjerag

2025 - 2030

Lysefjorden Utvikling AS

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Innledning	5
1.1 Bakgrunn	5
1.2 Geografisk avgrensning	6
1.2 Formål	6
1.2.1 Visjon	7
1.2.2 Rammeverk	7
1.2.2.1 Lysefjorden utvikling	7
1.2.2.2 Stavanger Turistforening	8
1.2.2.3 Verneområdestyret Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane	8
1.2.2.3 Regionalplan for Preikestolen og Lysefjordområdet	8
1.2.2.4 Reiselivsplaner og -strategier	9
1.2.2.5 Bærekraftig Reisemål	10
1.3 Interessenter og samarbeidspartnere	10
2. Kunnskapsgrunnlaget	11
2.1 Sårbare naturverdier	11
2.1.1 Vurdering av revideringsbehov	11
2.1.2 Hovedfunn fra sårbarhetsanalysen våren 2025	12
2.2 Reiselivet	13
2.2.1 Reiseliv i og rundt Kjeragområdet	13
2.2.2 Aktører med aktiviteter i Kjeragområdet	14
2.2.3 Reiselivsorganisasjoner og bedriftssammenslutninger	15
2.2.4 Lokal verdiskaping	16
2.3 Den besøkende: dagens besøksmønster	17
2.3.1 Antall besøkende	17
2.3.2 Sesongsvingninger og trengsel	18
2.3.3 Tilfredshet	19
2.3.4 Reisemønstre	19
2.3.5 Fordeling av besøkstyper	20

2.3.5.1	Konflikter mellom ulike brukergrupper	21
2.4	<i>Annen relevant kunnskap</i>	22
2.4.1	Infrastruktur og tilrettelegging	22
2.4.1.1	Lysebotn og innfallsporten til Kjerag	22
2.4.1.2	Kjeragstien	27
2.4.1.3	Alternative traséer og sidestier	34
2.4.2	Vertskap og kommunikasjon	35
2.4.3	Sikkerhet og risikovurderinger	36
2.4.3.1	Strategi med nullvisjon for redningsaksjoner	37
2.4.4	Finansiering	37
2.5	<i>Sammenstilling og situasjonsanalyse</i>	39
2.5.1	Styrker	39
2.5.2	Svakheter og utfordringer	39
2.5.2	Muligheter	40
2.5.3	Evalueringsnotat besøksstrategi Kjerag 2019-2024	42
2.5.3.1	Verneverdiene	42
2.5.3.2	Reiselivet	42
2.5.3.3	De besøkende	43
2.5.3.4	Sikkerhet og beredskap.....	44
3.	Mål og strategiske grep	45
3.1	<i>Spesifikke mål</i>	45
3.1.1	Bevaring av naturverdier.....	45
3.1.1.1	naturverdiStrategien	45
3.1.2	Opplevelseskvalitet	45
3.1.2.1	Opplevelseskvalitetsstrategien	46
3.1.3	Reiseliv og lokal verdiskaping	46
3.1.3.1	Reiselivsstrategien.....	46
3.1.4	Sikkerhet og beredskap	47
3.1.4.1	Sikkerhetsstrategien	47

3.1.4.2 Forankringsstrategi	47
4. Tiltak for bærekraftig besøksforvaltning	48
4.1 Tiltaksplaner.....	48
4.1.1 Naturverdier	48
4.1.2 Opplevelseskvalitet	48
4.1.3 Reiseliv	49
4.1.4 Risiko og beredskap.....	49
4.2 Oppfølging og evaluering	50
4.2.1 Indikatorer for suksess	50
4.2.2 Evaluering og revisjon	50

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

Gjennom århundrer har det mektige Kjeragmassivet tiltrukket både lokalbefolkning og tilreisende. I 1823 besøkte den danske geologen og professoren Jens Esmark Lysefjorden og beregnet Kjerags høyde til 3 387 fot. Moderne målinger bekrefter at fjellet ruver over 1 000 meter loddrett opp fra fjorden. Navnet Kjerag, opprinnelig «Kiragg», skal ha oppstått fra synet av små bekker som kaster seg utfor fjellveggen og løser seg opp i fossende stråler – lik ragget på et kje.

Stavanger Turistforening (STF) begynte å merke ruter i fjellene rundt Lysefjorden på begynnelsen av 1900-tallet. Rundt 1903 ble det etablert stier mellom Lysebotn og Setesdal, med tilhørende turisthytter som Lysebu, Nilsebu og Lysebotn Turiststasjon. I 1925 var banksjef og turistforeningsmann Thomas Peter Randulff på tur fra Flørli til Kjerag med sin familie da han tok det første kjente bildet av Kjeragbolten.

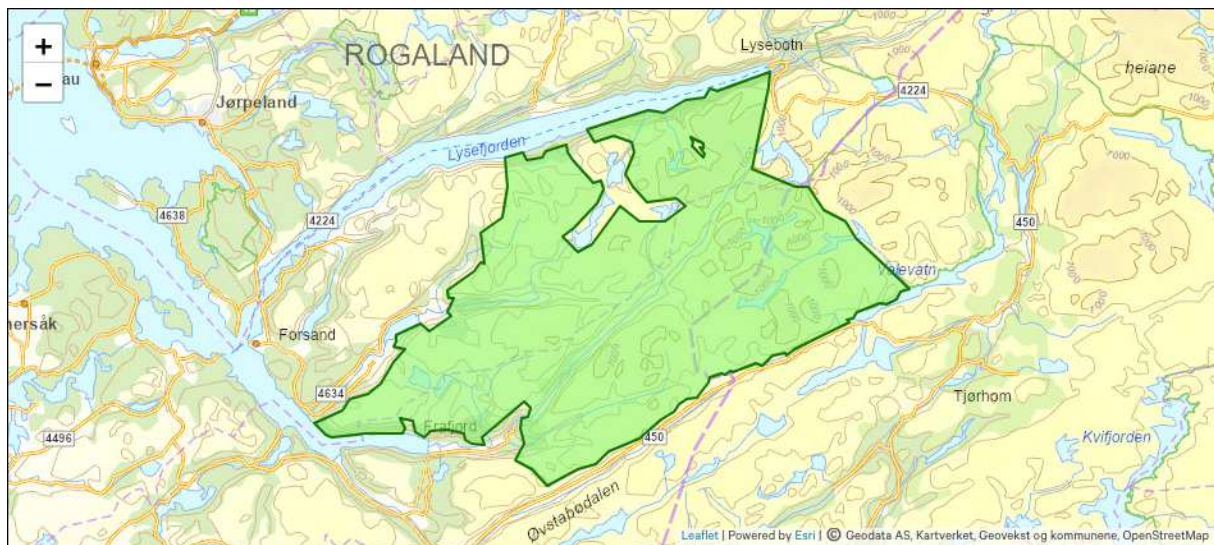
Tilgangen til Kjerag endret seg drastisk med kraftutbyggingen og åpningen av Lysevegen mellom Lysebotn og Sirdal. Klatrere og basehoppere satte Kjeragveggen på kartet, og «gjenoppdagelsen» av Kjeragbolten av STF i 1989 skapte internasjonal oppmerksomhet. Samme år ble stien til Kjerag – både varden ved Nesatindane og Kjeragbolten – for første gang merket fra Øygardstøl. Siden har større oppgraderinger av stien blitt gjennomført i 1994, 1998/99, 2012–2014, 2017–2019 og 2022.

På 1990- og 2000-tallet ble det satset betydelig på reiseliv i Lysefjorden og Lysebotn-området. Opprettelsen av en turistferje, byggingen av restauranten Øygardstøl (også kalt «Ørneredet»), samt etableringen av Lysebotn Camping, Lysefjorden Turisthytte, Hauane Bed & Breakfast og aktivitetsleverandøren SBK BASE førte til økt aktivitet og interesse for Kjerag som turmål. Forsand kommune bygget parkeringsfasiliteter ved Øygardstøl og tok i 2001 initiativ til Stiftelsen Kjerag, som fikk ansvaret for anlegget. Servicebygget ble ferdigstilt i 2003, samme år som Frafjordheiane landskapsvernområde ble etablert. Kjeragmassivet ligger innenfor dette verneområdet, som preges av både høye fjell og lavere heiområder formet av istiden.

I 2005 ble Lysefjorden Utvikling (LU) etablert og overtok driften av parkeringsanlegget året etter. Den største veksten i antall besøkende til Kjerag skjedde mellom 2000 (ca. 8 000 besøkende) og 2016 (ca. 60 000). De senere årene har besøkstallene stabilisert seg rundt 65 000–70 000 per år.

Kjerag ligger i Sandnes kommune og er en del av Frafjordheiane landskapsvernområde. Kjeragbolten, Øygardstøl og hele stien ligger på eiendommen til grunneier og eiendomsutvikler Avantor. Lysefjorden Utvikling har ansvar for tilretteleggingen ved Øygardstøl, inkludert parkeringsfasiliteter, servicebygg med toaletter og vertskapsrollen. Stavanger Turistforening har ansvar for vedlikehold av stien i samarbeid med LU, mens «Verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane» (SVR) forvalter selve landskapsvernområdet.

1.2 GEOGRAFISK AVGRENSNING

Figur 1 Frafjordheiane landskapsvernområde

SVR har hele Frafjordheiane landskapsvernområde som sitt nedslagsfelt. Her blir Kjerag, med Øygardstøl som startpunkt nevnt som innfallsport til landskapsvernområdet.

Den geografiske avgrensningen for besøksstrategien for Kjerag som **Nasjonal Turiststi** omfatter hovedstien fra Kjerag Parkering til Kjeragbolten og Nesatindane, med en sone på 500 meter på hver side av stien, samt Kjerag Parkering (parkerings- og serviceanlegget) ved Øygardstøl. Dette vil heretter samlet bli omtalt som **Kjeragområdet**.

1.2 FORMÅL

Lysefjorden er et natur- og kulturreisemål med Preikestolen og Kjerag som internasjonale vandrefyrtårn. Ressurs- og attraksjonsgrunnlag ellers rundt fjorden har ikke oppnådd sitt utviklingspotensial. Det er større muligheter for å skape opplevelser og næring knyttet til fysiske aktiviteter og kulturhistorie i en kombinasjon bestående av storslått natur og et trivelig og attraktivt lokalsamfunn.

Lysefjorden Utvikling AS (LU) er et selskap med et bredt eierskap og god lokal og regional forankring. LU har som formål å gjennomføre visjon og strategi for Lysefjorden og sikre et positivt omdømme for destinasjonen. LU skal delta i næringsutvikling i tilknyttede lokalsamfunn rundt fjorden og ved innfallsportene. LU jobber med infrastruktur, næringsutvikling og vertskap. LU skal følge sine etiske retningslinjer, som bygger på likeverd, lovlighet, aktsomhet, respekt, ansvar, trygghet og åpenhet.

Besøksstrategien skal sikre en bærekraftig balanse mellom naturvern, friluftsliv og reiseliv og skal skissere fremtidig forvaltning og utvikling av Kjeragområdet. Tiltakene i denne planen kan sees på som innspill til kommunen sitt kortsiktige og langsiktige planarbeid. Strategien vil styrke og formalisere samarbeidet mellom næringslivet, kommunen og reiselivsapparatet i utviklingen av Kjeragområdet. Strategien vil evalueres og revideres årlig av styret i Lysefjorden Utvikling.

1.2.1 VISJON

En visjon skal ha sitt utgangspunkt i å finne balansen mellom

- Bidra til gode opplevelser for den besøkende
- Bidra til lokal verdiskapning
- Bidra til å ivareta verneverdiene

Lysefjorden Utvikling sin visjon for Lysefjorden lyder:

Lysefjorden – en levende fjord

Lysefjorden skal være et innovativt, helårig og bærekraftig reisemål, verdenskjent for sine unike vandreopplevelser. Lysefjorden skal også være en fjord der det bor og arbeider mennesker gjennom hele året, og et område der lokalsamfunnet verdsetter og bruker natur- og kulturverdiene.

Visjonen for Kjerag lyder:

Kjerag – en majestetisk fjellopplevelse

Kjerag er en avgjørende attraksjon for Norge som naturbasert reisemål, og blant de mest besøkte naturattraksjoner i landet. Dette innebærer et stort ansvar, og vår rolle er i hovedsak å sikre at alle besøkende får en spektakulær og trygg opplevelse som styrker både Kjerag og Norges omdømme. Kjerag skal tilrettelegges for bærekraftig masseturisme, i sommer og høstsesong, og som en guida ekspedisjonsopplevelse på vår og høst. Gjestene skal ha en trygg og god opplevelse. Primær målgruppe er individuelt reisende og vi vil arbeide for å tiltrekke oss gjester som vil være i området mer enn et dagsbesøk.

Hovedmålet er at Kjerag skal være en spektakulær naturopplevelse både for tilreisende og lokalbefolkningen. Lysefjorden Utvikling ønsker at besøkende til Kjerag skal oppleve høy verdi og dermed bidra til økt jobb- og verdiskaping.

I arbeidet legges det vekt på bærekraft, kvalitet, trivsel, fellesskap og lokal forankring. Lysefjorden Utvikling ønsker å tenke nytt og skape trygghet for alle gjestene.

1.2.2 RAMMEVERK

Rammene for Kjeragområdet er arealplanene vedtatt av Rogaland fylkeskommune og Sandnes kommune, og offentlige og private reiselivsplaner og -strategier for området.

1.2.2.1 LYSEFJORDEN UTVIKLING

Lysefjorden Utvikling AS (LU) eies av Rogaland fylkeskommune samt kommunene Sandnes, Strand, Stavanger, Hjelmeland, Sirdal og Suldal. I tillegg har Reisemål Ryfylke, Ryfylke Friluftsråd og Stavanger Turistforening mindre aksjeposter.

LU skal bidra til å utvikle reiselivsnæringen i og rundt Lysefjorden, og arbeider særlig med infrastruktur, næringsutvikling og vertskap. Selskapet deler daglig leder med Stiftelsen Preikestolen og samarbeider tett om drift og utvikling av Preikestolen, Kjerag og resten av Lysefjord-området.

I Kjerag-området har Lysefjorden Utvikling ansvar for drift og utvikling av Kjerag Parkering, som omfatter både parkeringsareal, parkeringsavgift og servicebygg med toalettfasiliteter. En sentral oppgave er å være vertskap for de besøkende, blant annet gjennom drift av turistkontor, skilting, digital informasjon og nettkanaler som www.kjerag.info.

1.2.2.2 STAVANGER TURISTFORENING

Stavanger Turistforening (STF) er en medlemsbasert friluftslivsorganisasjon som dekker Rogaland og tilgrensende områder. Foreningen er tilknyttet Den Norske Turistforening (DNT) og har som formål å legge til rette for naturopplevelser gjennom et omfattende nettverk av hytter og merkede turstier. I Kjeragområdet har STF, i samarbeid med Lysefjorden Utvikling, ansvar for vedlikehold av Kjeragstien, inkludert nødvendig merking og tilrettelegging slik at turen blir både trygg og tilgjengelig for fotturister.

1.2.2.3 VERNEOMRÅDESTYRET SETESDAL VESTHEI, RYFYLKEHEIANE OG FRAFJORDHEIANE

Det er utarbeidet en besøksstrategi for hele Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR). Frafjordheiane landskapsvernområde ble opprettet i 2003 og omfatter et område på 418 km² i kommunene Forsand (nå Sandnes), Gjesdal og Sirdal. Verneformålet er å ivareta et variert landskap med bratte fjordsider og viktige leveområder for dyr og planter, samt å gi allmenheten mulighet til naturopplevelser uten omfattende tilrettelegging.

Kjerag ligger innenfor dette verneområdet og er definert som innfallsport til Frafjordheiane. Omtrent 60 000 mennesker besøker Kjerag årlig, deriblant mange som driver ekstremsport som BASE-hopping og linebalansering. Den store trafikken skaper utfordringer knyttet til forstyrrelser for andre besøkende og sårbar natur, og helikopter- og droneflyging i perioder har bidratt til støy og slitasje.

Verneområdestyret har i sin besøksstrategi utarbeidet retningslinjer som skal balansere verneinteressene med den økende besøkstrafikken. Blant annet gjennomføres ferdigstilling av turstien til Kjerag, fjerning av gamle borebolter, etablering av nytt informasjonspunkt og utvikling av nettbasert informasjon på flere språk. Det skal også utarbeides retningslinjer for ekstremsport, og det er gitt føringer for hvordan midlertidige installasjoner, helikoptertransport og droner kan benyttes i forbindelse med filmopptak og ekstremsportarrangementer i Kjeragområdet.

Verneområdestyret er positive til ekstremsport, men vil begrense motorisert transport og bruk av borebolter. Tilretteleggingen skjer i samarbeid med Stavanger Turistforening, Lysefjorden Utvikling og andre aktører, og det skal gjennomføres årlige ferdselstelingen på turstien. Prosessen med en ny forvaltningsplan og integrert besøksstrategi vil starte opp i 2026.

1.2.2.3 REGIONALPLAN FOR PREIKESTOLEN OG LYSEFJORDOMRÅDET

Rogaland fylkeskommune er i ferd med å utarbeide en ny, regional plan for Preikestolen og Lysefjorden, som skal erstatte dagens gjeldende plan. Planen vil ha fokus på bærekraftig utvikling og bevaring av området og utformes i samarbeid med kommuner, statlige myndigheter og ulike brukerinteresser. Samtidig skal den eksisterende Fylkesdelplanen for Preikestolområdet revideres, og Lysefjorden tas inn i planområdet. Arbeidet startet våren 2022.

Den nye planen, som utarbeides i henhold til plan- og bygningslovens kapittel 8, skal være retningsgivende for både regionale, kommunale og statlige myndigheter innenfor planområdet.

Hovedmålet er å ivareta natur, kulturmiljø og landskap i Preikestol- og Lysefjordområdet, samtidig som man tilrettelegger for reiselivsbaserte næringer.

Regionalplanen skal tydeliggjøre ambisjoner og mål knyttet til utvikling og bevaring av Preikestolen og Lysefjorden, avklare fylkeskommunens rolle og virkemidler, og eventuelt legge grunnlag for forpliktende samarbeid med andre offentlige etater, institusjoner og aktører. En rekke regionale og nasjonale interesser berøres, blant annet natur- og landskapsbevaring, kulturmiljøer og kulturminner, reiseliv og turisme, verdiskaping, bærekraftig utvikling, friluftsliv, regionale ringvirkninger samt samarbeid og samordning.

Fylkesutvalget vedtok 26. november 2024 (sak 208/2024) å sende planen på høring, med en høringsfrist satt til 14. februar 2025. Målet er at planen vedtas av fylkestinget innen utgangen av 2025.

1.2.2.4 REISELIVSPLEANER OG -STRATEGIER

Rogaland fylkeskommunes nærings- og innovasjonsstrategi fremhever reiseliv og opplevelse som ett av tre sentrale satsingsområder. Visjonen er at Rogaland skal innta en ledende posisjon som destinasjon for bærekraftig helårsturisme i Norge. Målet er å stimulere til en ansvarlig vekst i reiselivet som bidrar til økt besøks- og boattraktivitet i hele fylket. Strategiens visjon, mål og tiltak er i samsvar med både nasjonale og regionale reiselivsplaner, spesielt **Innovasjon Norges** «Nasjonal reiselivsstrategi 2030 – Sterke inntrykk med små avtrykk» fra 2020.

Lysefjorden representerer Rogalands største fortrinn, med et bredt spekter av opplevelser rundt Preikestolen, Kjerag, Flørli og Lysebotn. Innhentet kunnskapsgrunnlag peker på dette området som selve navet i utviklingen av reiselivet i Rogaland. Videre vil forslag til prioriteringer og tiltak i nærings- og innovasjonsstrategien samkjøres med den kommende Regionalplanen for Preikestolen og Lysefjordområdet, som vil legge føringer for både arealbruk, nærings- og reiselivsutvikling.

Reisemål Ryfylke AS er et destinasjonsselskap som representerer Ryfylke-regionen. Selskapet samarbeider med reiselivsnæringen i Ryfylke og koordinerer nasjonale og internasjonale markedstiltak for ferie- og fritidsmarkedet samt kurs- og konferansemarkedet. Oppdraget til Reisemål Ryfylke er å skape reiselyst til regionen, bidra til produktutvikling og øke salget for sine medlemmer.

Selskapet eies av kommunene Sauda, Suldal, Hjelmeland, Strand og Sandnes, i tillegg til 80 reiselivsbedrifter. Visjonen til Reisemål Ryfylke er «Flere lønnsomme gjester – hele året!»

Den største utfordringen for reiselivsnæringen er å tiltrekke seg besøkende gjennom hele året, ikke bare om sommeren. Dette er avgjørende for å skape et bærekraftig reiseliv med lønnsomme bedrifter, lokal verdiskaping og økt sysselsetting.

Region Stavanger er et destinasjonsselskap som representerer 13 kommuner og rundt 225 kommersielle medlemsbedrifter i Stavanger-regionen. Selskapet koordinerer reiselivsutvikling og markedsaktiviteter.

Den nye reiselivsstrategien for 2022–2026 bygger på tre hovedtemaer: bærekraft, digitalisering og reiseliv som satsingsområde. Strategien følger retningen i Nasjonal Reiselivsstrategi (2021) og har som mål å balansere vekst og bærekraft, samt sikre at reiselivet bidrar til attraktive lokalsamfunn og helårsturisme.

Hovedpunkter i strategien er å skape en bærekraftig helårsdestinasjon, tilby strategisk støtte for næringsutviklingsprosjekter, styrke egen økonomisk robusthet og kommersialisering, søke samarbeid og samhandling med andre aktører, prioritere nærmarkedene med hensyn til bærekraft, og ta en aktiv rolle innen cruiseturismen for å øke verdiskaping, også utenfor Stavanger sentrum.

Sandnes kommune (inkludert tidligere Forsand) satser på bærekraftig reiseliv som en av sine viktigste framtidsnæringer, med spesielt fokus på områdene rundt Lysefjorden, herunder Kjerag. Reiselivsstrategien (2019-2030) legger til rette for bedre infrastruktur, helårsturisme og flere opplevelsesbaserte tilbud, slik at turistene blir værende lengre i regionen. Kommunen ønsker å være en “JA-kommune” som støtter gründere og reiselivsaktører med rask saksbehandling og ulike utviklingsmidler.

For Kjerag innebærer dette en tydelig kommunal satsing på økt tilgjengelighet (kollektivtilbud, servicebygg, veier), samt samordning med aktører som Lysefjorden Utvikling og destinasjonsselskap. Kjerag er et av “lokomotivene” i satsingen, ettersom det tiltrekker seg store besøkstall og dermed bidrar til verdiskaping og helårige arbeidsplasser innen reiseliv. Strategien vektlegger også miljøhensyn, god vertskapsrolle og digitale løsninger for informasjon, slik at besøkende skal få en bedre og mer bærekraftig opplevelse i området.

1.2.2.5 BÆREKRAFTIG REISEMÅL

Bærekraftig Reisemål er en sertifiseringsordning etablert av Innovasjon Norge, basert på internasjonale kriterier for forsvarlig reiselivsutvikling. Sertifiseringen stiller krav til både miljømessig, økonomisk og sosialt ansvar, og innebærer kontinuerlig forbedringsarbeid hos destinasjoner som ønsker å tiltrekke seg besøkende på en måte som verner om natur, kultur og lokalsamfunn. For Lysefjorden Utvikling er denne ordningen viktig fordi den danner rammene for hvordan Kjerag og de omkringliggende områdene skal driftes og videreutvikles. Gjennom Bærekraftig Reisemål blir konkrete tiltak som stivandring, avfallshåndtering, toalettfasiliteter og informasjon til besøkende hele tiden vurdert opp mot kriteriene for bærekraft. Dette sikrer et mer miljøvennlig og bærekraftig turistmål og bidrar til å gi de besøkende en positiv opplevelse uten at naturkvalitetene blir skadelidende.

1.3 INTERESSEENTER OG SAMARBEIDSPARTNERE

Blant de viktigste samarbeidspartnerne for drift og forvaltning finner vi grunneieren Avantor, Stavanger Turistforening og SVR verneområdestyret.

Innen reiseliv samarbeider Lysefjorden Utvikling tett med Reisemål Ryfylke, Region Stavanger, Fjord Norge, Stavanger Turistforening, lokale overnattingsbedrifter i Lysebotn, guideselskaper og turoperatører. Når det gjelder sikkerhet og beredskap, har Lysefjorden Utvikling dialog med Norsk Folkehjelp Strand og Forsand, samt Røde Kors og Speidernes beredskapsgruppe i Sirdal. I tillegg gjennomføres det samarbeid og årlige møter med nødetatene.

2. KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Turen til Kjerag er merket som en rød løype (krevende vanskelighetsgrad). Stien er 5,5 kilometer hver vei, med en total akkumulativ høydeforskjell på 750 meter (tur/retur). I gjennomsnitt bruker turister 2 timer og 30 minutter opp, og litt kortere ned. Det ekskluderer tid til pauser underveis og opphold på Kjeragplatået. Det er to krevende og en noe mindre krevende oppstigning på vei til Kjerag. På de 2 bratteste oppstigningene er det etablert lengre strekninger med kjetting som en kan holde seg i. Det er ellers flere tilrettelagte strekninger med sherpatrapp og steinsetting.

Sesongen på Kjerag strekker seg fra midten av mai til oktober, avhengig av snømengde i fjellet. Lysevegen er vinterstengt og brøytes som regel i starten av mai. Turen utenfor sesong er meget krevende og anbefales kun til godt erfarne vandrere med guide.

2.1 SÅRBARE NATURVERDIER

2.1.1 VURDERING AV REVIDERINGSBEHOV

I 2019 ble det gjennomført en omfattende **sårbarhetsanalyse** av vegetasjon og dyreliv i tilknytning til Kjerag. Det ble kartlagt totalt 18 små og store myrer, 4 lokaliteter med rabber og en bratt skråning. En hekkeplass for taksvale (rødlistet NT) og et hekkeområde for fjellrype (NT) ble registrert som sensitive enheter for dyreliv. Villrein ble ikke inkludert i analysen, da det ikke foreligger kunnskap om hvordan ferdselen på Kjerag påvirker eller har påvirket forekomsten av villrein i området. Området er satt av til villrein, men har svært lav bruksfrekvens og betydning for arten.

Sensitive lokaliteter ble kartfestet, og analysen viste at myrområdene langs stien har høyest sårbarhet, særlig i Litle Stordalen. En bratt skråning i tilknytning til Kjerag-stien («Smellryggen») har også høy sårbarhetsvektning, og denne er i dag betydelig preget av slitasje fra turgåere som går utenom stien. De fleste andre lokaliteter med **sensitiv vegetasjon** ligger perifert i forhold til hovedstien. Tilretteleggingen de siste årene har derfor hatt som hovedmål å styre ferdselen langs den etablerte ruten. I 2019 ble det konkludert med at ferdsel i området generelt ikke utgjør en betydelig trussel mot de registrerte naturverdiene. For å redusere **erosjon** og beskytte sårbare områder langs stien er det i perioden 2019–2024 investert betydelige ressurser i steinsetting av visse strekninger, særlig knyttet til Smellryggen. Tiltakene vil også kanalisere ferdselen slik at naturen får mulighet til å regenerere seg.

I samarbeid med Ecofact har det blitt vurdert hvorvidt en ny fullstendig sårbarhetsanalyse var nødvendig. Konklusjonen var at en ny analyse trolig ikke ville gi vesentlig andre funn.

Det har ikke blitt gjort større endringer i stitraseen, bruksmønster eller andre ytre påvirkningsfaktorer som skulle tilsi behov for en ny helhetlig vurdering. Fremfor å gjennomføre en ny full sårbarhetsanalyse vurderes det som mer hensiktsmessig å følge utviklingen gjennom tilstandsbefaring, med særlig vekt på endringer i vegetasjonsdekke, erosjon og eventuell påvirkning på dyreliv. Det er derfor gjennomført en faglig befaring og tilstandsvurdering av Kjeragstien. Kartleggingen identifiserte sensitive lokaliteter som krever ytterligere oppfølging de neste fem årene, særlig med tanke på erosjon og slitasje.

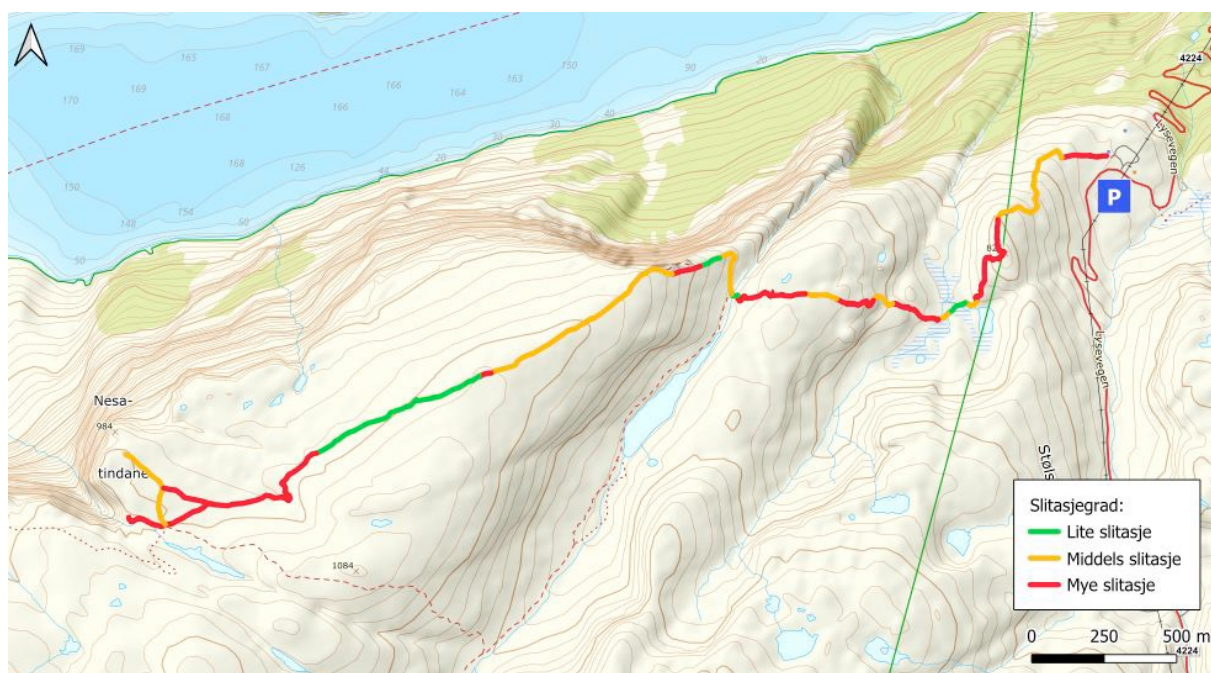
2.1.2 HOVEDFUNN FRA SÅRBARHETSANALYSEN VÅREN 2025

Et hekkeområde for fjellrype ble også registrert i 2019, men etter rødlista fra 2023 er ikke fjellrype lenger kategorisert som truet. Sårbarhetsanalysen gav lav skår for dyreliv (10), og en del høyere for vegetasjon (33).

Langs stien til Kjerag er det registrert slitasje i varierende grad. Store deler av traseen går over nakent berg, der vegetasjonspåvirkningen er begrenset. Spesielt på Kjeragplatået dominerer nakent berg og svært lite vegetasjon, noe som gjør at slitasjen har mindre synlig påvirkning på naturen her. I partier uten nakent berg består vegetasjonen hovedsakelig av grunnlendt mark og fjellhei, ofte i mosaikk med våte partier som snøleier, hvor slitasjen er mer synlig.

Stien er delt inn i 3 kategorier. Strekningene er kategorisert med normal (grønn), middels (oransje) og mye (rød) slitasje. Enkelte partier vurderes å ha behov for tiltak og er markert med bokstaver som henviser til en eller flere strekninger med slitasje, med tilhørende tiltaksforslag.

I tillegg til strekningene med spesielt mye slitasje har området rett ved Kjeragbolten omfattende slitasje som følge av stor besøksaktivitet, men det er begrensede muligheter for å redusere påvirkningen her.

2.2 REISELIVET

Kjerag regnes som et internasjonalt landemerke som trekker til seg besøkende fra hele verden. Selv om Kjerag ligger avsides til ved enden av Lysefjorden, er det mange som besøker Kjerag som dagstur fra Stavanger.

LU har som en del av sitt mandat ønske om å legge til rette for reiselivsutvikling i Kjeragområdet og Lysebotn, samt at Kjerag skal være en attraksjon som bidrar til utvikling langs innfallsporten fra Sirdal. Ikke minst er det et ønske at tilreisende ikke bare besøker Kjerag som dagstur, men skal oppholde seg i Lysefjorden over flere dager.

2.2.1 REISELIV I OG RUNDT KJERAGOMRÅDET

Kjerag besøkes årlig av om lag 65–70 000 fotturister og fungerer som et «fyrstårn» som trekker reisende helt innerst i Lysefjorden. Nærmeste tettsted er **Lysebotn**, som har flere overnattingsbedrifter og anløp for ferjene på Lysefjorden. Den mest brukte innfallsporten er imidlertid via **Lysevegen** over fjellet fra Sirdal.

Selv om **Stavanger** ligger om lag 2,5 timer unna, er byen fremdeles en sentral inngangsport til Kjerag og resten av Lysefjorden. Mange av besøkende drar på dagstur til Kjerag fra Stavanger, som er et internasjonalt knutepunkt med cruisehavn, flyplass, et bredt overnattingstilbud, anerkjente restauranter og andre reiselivstjenester.

Ferjesambandet på Lysefjorden er en viktig adgangsvei til Lysebotn og Kjerag, men økende uforutsigbarhet i driften, samt manglende mulighet for tidligbestillinger, har skapt en flaskehals for trafikkavvikling og reiselivsutvikling i området. Det er uheldig, all den tid selve ferjeturen i seg selv har stor attraksjonsverdi.

Kjeragstien er en del av **Lysefjorden Rundt**-stien. I 2021 ble det utarbeidet en strategi for å utvikle Lysefjorden Rundt som et helhetlig sti- og vandrekonsept, i et samarbeid mellom Lysefjorden Utvikling, Stavanger Turistforening og Ryfylke Friluftsråd. Strategidokumentet revideres årlig, og visjonen er at Lysefjorden Rundt skal være en bærekraftig natur- og kulturhistorisk vandrerute i verdensklasse. Satsingen er basert på målgrupper som skaper økonomiske ringvirkninger, har lav naturpåvirkning, kommer lokalsamfunnene til gode, og som sikrer trygge opplevelser med få ulykker og redningsaksjoner.

2.2.2 AKTØRER MED AKTIVITETER I KJERAGOMRÅDET

Følgende bedrifter har sitt virke i Kjeragområdet:

Firma	Aktiviteter	Bruk av Kjeragområdet
Go Fjords	Busstransport	Drop-off og parkering
Sverre Haga	Busstransport	Drop-off og parkering
Sirdalsbussen	Busstransport	Drop-off og parkering
Tonstad taxi	Taxitransport	Drop-off og parkering
Stavanger taxi	Taxitransport	Drop-off og parkering
Rogaland taxi	Taxitransport	Drop-off og parkering
Lysefjorden Adventure	Transport og guiding	Parkering og guida turer
Explore Lysefjorden	Transport og guiding	Parkering og guida turer
Get Guided Norway	Transport og guiding	Parkering og guida turer
Nordic Paddling	Transport og guiding	Parkering og guida turer
Guideselskaper som kjører ulovlig (uten løyve)*: Troll Adventure, Adventures in Norway, m.fl.	Ikke-godkjent transport og guiding	Parkering og guida turer
Guidecompaniet	Transport og reiseledervirksomhet for cruisereederier	Parkering, turer på hovedstien
Tilfeldig streifende norske og internasjonale turoperatører	Transport, reiseledervirksomhet og guiding	Parkering, turer på hovedstien
Kjerag Café og Restaurant	Servering og salg av andre produkter	Restaurantdrift, parkering til restaurantgjester
Stavanger Turistforening	Tilrettelegging	Drift og vedlikehold av Kjeragstien

Lysefjorden Turisthytte	Overnatting	Noe kjøring av egne gjester
Hauane B&B	Overnatting	Noe kjøring av egne gjester
Kjerag Lysebotn Camping Resort	Overnatting	Noe kjøring av egne gjester

**Guideselskap som kjører uten løyve får ikke adgang til parkeringsavtaler på Preikestolen Parkering eller Kjerag Parkering. Alle guideselskap får tilbud om gratis veiledning om lovverket og søknadsprosessen med å få kjøreløyve.*

Bruk av stien til Kjerag av **guideselskapene** er uproblematisk, siden det utgjør en brøkdel av antall besøkende. Sikkerheten på disse helårige turene er i tillegg høyere enn hos folk som går på egen hånd, og det er nok mindre uønsket atferd med tanke på forsøpling, erosjon, hæverket, dronebruk, vardebygging, osv, på guida turer også. Økningen i antall guideselskap som kjører med 9-setersbiler har derimot ført til utfordringer med ulovlig kjøring. Tiltak med oppfølging og veiledning av nye selskap har hjulpet. Per dags dato har 4 guideselskap **transportløyve** og kjøresedler for sine guider i orden, og dermed fått tilgang til faste parkeringsavtaler og egne parkeringsplasser. Det er derimot fortsatt guideselskap og privatpersoner som kjører ulovlig, og som konkurrerer på pris. Lysefjorden Utvikling er involvert i Innovasjon Norge sitt arbeid med utvikling av en nasjonal guidestandard og på sikt sertifiseringsordning. Dette vil ta lang tid.

Det er ellers veldig lite problemer med **trafikkavvikling**. Det er god plass til buss og taxi og godt samarbeid med Go Fjords som har faste ruter til Kjerag sommerstid. Det er derimot noen utfordringer med chartrede busser som ikke ønsker å betale for parkering, og setter av turister i veibanen, eller parkerer langs veien.

Kjerag Café og Restaurant (**Øygardstøl**) har vært for salg i en lengre periode. Den pågående driften og vedlikehold er påvirket av dette, slik at det er betydelig forbedringspotensial i utvikling av serverings- og salgstilbudet i området.

2.2.3 REISELIVSORGANISASJONER OG BEDRIFTSSAMMENSLUTNINGER

Aktuelle reiselivsstrategier og regionale planer og deres påvirkning i Kjeragområdet er allerede beskrevet i kapittel 1.2.2.4. Det mest avgjørende vil være erstatning av dagens fylkesdelplan for Preikestolområdet (1992) med en **ny regionalplan** for Preikestolen og Lysefjorden.

Den nye regionalplanen for Preikestolen og Lysefjorden vil vurdere dagens organisering og mulige fremtidige driftsformer. Blant alternativene er enten å fortsette som i dag med en egen stiftelse for Preikestolen og et utviklingsselskap for hele Lysefjorden, eller å velge en sammenslåing eller konsernstruktur med ulike underenheter for forskjellige områder og oppgaver. **Stiftelsen Preikestolen og Lysefjorden Utvikling AS** har felles daglig leder.

Lysefjorden Utvikling har en viktig vertskaps- og kommunikasjonsrolle overfor gjester som allerede har bestemt seg for å besøke Kjerag. Markedsføringen av Kjerag, Lysefjorden, Ryfylke og Stavanger håndteres derimot i hovedsak av **destinasjonsselskapene** Reisemål Ryfylke og Region Stavanger, som er tilknyttet Fjord Norge og Visit Norway sine systemer og rutiner. Stiftelsen samarbeider tett med disse aktørene.

Destinasjonsmodellen står imidlertid under press, blant annet på grunn av usikkerhet rundt medlemsfinansiering, økt fokus på endring i destinasjonsselskapenes kjerneoppgaver og ny teknologi som KI/AI. På den ene siden kan dette tvinge destinasjonsselskapene til å satse mer på produktutvikling

og besøksforvaltning. På den andre siden blir det stadig vanskeligere å nå rett gjest med rett informasjon til rett tid

Begge deler kan få store konsekvenser for Kjerag når det gjelder hvilke typer gjester som kommer, antall besøkende og når de ankommer. Denne utviklingen krever et solid fokus på **samarbeid** – både regionalt og nasjonalt – samt **innovasjonsevne** for å sikre effektiv og bærekraftig besøksforvaltning, markedsføring og kommunikasjonsarbeid.

2.2.4 LOKAL VERDISKAPING

Sommeren 2024 besøkte rundt 67 000 personer Kjerag. Kjerag fungerer som et trekkplaster som styrker regionens omdømme som helhet. Turiststrømmen gir ringvirkninger til overnattingssteder, restauranter, transportleverandører og ulike opplevelsesbedrifter – alt fra guidede fjellturer til båttransport på Lysefjorden.

En stor andel av turistene reiser derimot på dagstur og oppholder seg ikke lenge i Lysefjordområdet, særlig på grunn av begrenset overnattingskapasitet i Lysebotn. Likevel bidrar Kjerag til å øke det totale turistvolumet i Stavanger-regionen, hvor mange besøkende legger igjen penger på overnatting, servering og aktiviteter enten før eller etter fotturen. I tillegg er Sirdal en viktig inngangsport og vertskap for en betydelig del av Kjerag-turistene.

Samtidig medfører den kortvarige besøkstiden og økt bruk av villcamping at en del av verdiskapingspotensialet ikke blir utnyttet fullt ut. Dette står i kontrast til for eksempel Preikestolen, hvor overnattings- og aktivitetstilbudet rundt selve fotturen er bedre utviklet. For å styrke den lokale økonomien kan det være gunstig å øke tilbudet av kvalitetsovernatting og organisere flere helhetlige opplevelsespakker som gjør at turistene velger å bli én eller flere netter i området.

Selv om antallet besøkende er relativt stort, opplever reiselivsnæringen utfordringer knyttet til lønnsomhet og profesjonalitet. Mange av de mindre opplevelsesbedriftene drives på livsstilsbasis og mangler både reiselivskompetanse og økonomisk stabilitet. Flertallet av slike selskaper avvikles etter 3–5 år. Blant guideselskapene er det i tillegg utbredt kopiering av turkonsepter og priskonkurranse, noe som kan føre til at kvaliteten på tilbudene varierer.

For å sikre bærekraftig vekst og økt verdiskaping anbefales det å styrke kompetanse, samordne tilbud, etablere forutsigbar drift av kollektiv- og ferjesamband og investere i bedre infrastruktur.

2.3 DEN BESØKENDE: DAGENS BESØKSMØNSTER

Lysefjorden Utvikling har plassert ut personteller i stien. For å kartlegge besøksmønster, blir besøksstatistikken kombinert med resultatene fra gjesteundersøkelsene.

Siden 2019 har Lysefjorden Utvikling gjennomført årlige gjesteundersøkelser som gir verdifull innsikt i de besøkenes profiler. Ved stistart er det plassert digitale skjermer der gjester kan besvare et spørreskjema, og de kan også skanne QR-koder (disse finnes på skilt, skjermer og på Kjeragkartet) for å fylle ut undersøkelsen på egen mobil – når og hvor det passer dem.

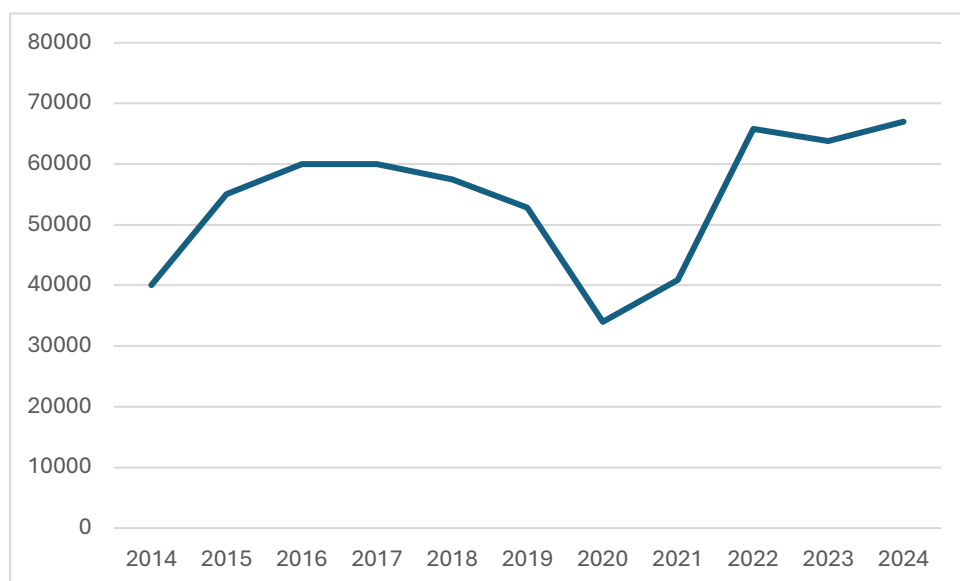
I dette delkapitlet deles hovedfunnene fra besøksovervåkningen til Lysefjorden Utvikling. Flere detaljer er publisert i årsstatistikkrapportene, som ligger tilgjengelig på www.lysefjorden365.com.

2.3.1 ANTALL BESØKENDE

År	Antall besøkende
2019	52.800
2020	34.000
2021	40.900
2022	65.800
2023	63.800
2024	67.000

Figur 2 Antall besøkende til Kjerag (2019-2024)

Under pandemien gikk besøkstallet forståelig nok drastisk ned. Allerede i 2022 var besøket tilbake og over 2019-nivået, og har økt videre. Samtidig ser vi tegn på en stagnering eller utflating på antall besøkende, som i 2024 lå på ca 67.000, kun ca 10% over 2016-nivået. Det er vanskelig å forutse hvorvidt tallene vil holde seg stabilt eller øke videre, men den generelle trenden er at flere turister vil søke seg til Norge.

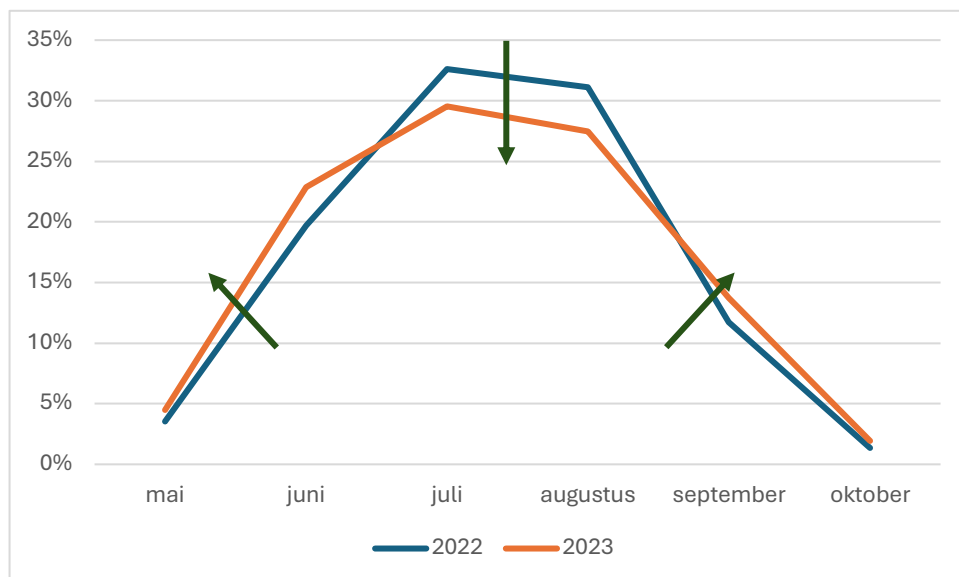
Figur 3 Antall turgåere til Kjerag de siste 10 årene

2.3.2 SESONGSVINGNINGER OG TRENGSEL

Tradisjonelt regnes juni, juli og august som høysesong, ettersom dagene er lange og været ofte er fint. Terrenget på Kjerag er mye mer utsatt for vær, og fjellet har et arktisk klima, med temperaturer som ligger ca 10 grader lavere enn i Stavanger. De siste årene er parkeringskapasiteten betraktelig utvidet, slik at parkeringsanlegget aldri blir fullt. Det kan derimot oppstå noe kø ved selve Kjeragbolten. Uansett jobber Lysefjorden Utvikling for å spre trafikken gjennom sesongen. På grunn av den lange krevende turen er det begrenset hvorvidt trafikken kan spres gjennom døgnet.

Sesongen begrenses til perioden mai-oktober på grunn av den vinterstengte Lysevegen. I lys av klimaendringer er dette noe som kan endre seg fra Lysebotn siden og opp til Øygardstøl. Det er svært usikkert om Lysevegen videre til Sirdal vil kunne åpnes utover dagens sesong, blant annet på grunn av hensyn til reinsdyr.

Juni, juli og august utgjør mer enn 80% av trafikken. Det er ønskelig å få en noe mer jevn fordeling. Særlig mai og september byr på gode turmuligheter. I oktober er været på Kjerag nokså ustabilt, og dagene korte.

Figur 4 Fordeling av Kjeragturistene per måned. Pilene viser ønsket utvikling for en mer jevn fordeling av trafikken.

Siden 2023 har Lysefjorden Utvikling målt opplevd trengsel blant Kjeragturistene, på en skala fra 1 (veldig lite) til 5 (veldig mye). Tallene for 2024 viser at 60% synes det er lite folk i stien (2023: 41%), mens kun 12% synes det er mye folk i stien (2023: 21%). 28% synes det er hverken mye eller lite folk i stien (2023: 38%). Totalt lå opplevd trengsel på 2,3 i 2024 og 2,8 i 2023. Dette er en del lavere enn på Preikestolen.

2.3.3 TILFREDSHET

Tilfredsheten blant Kjeragturisten er høy. Antall fornøyde gjester var 89% i 2024, mot 92% i 2023. På en skala fra 1 (veldig misfornøyd) til 5 (veldig fornøyd) lå tilfredsheten i 2024 på 4,3, mot 4,5 i 2023. Tilfredsheten er noe lavere enn på Preikestolen, noe som kan ha sammenheng med mye enklere infrastruktur ved Kjerag. Tilfredsheten med både parkeringsfasilitetene og stien er god, men har forbedringspotensial.

Tilfredshet	2023	2024
Totalopplevelsen	4,5	4,3
Parkeringsfasilitetene	4,3	4,3
Stiltfredshet	3,1	4,0

Figur 5 Tilfredsheten på en skala fra 1 (veldig misfornøyd) til 5 (veldig fornøyd)

Fasilitetene rundt parkeringsanlegget er spesielt viktige for at besøkende skal oppleve parkeringsavgiften som «verdi for pengene». På en skala fra 1 til 5 fikk denne indikatoren en 3,1 i 2024, mot 3,0 i 2023. Det er en utfordring at parkeringsavgiften ved Kjerag er høyere enn på Preikestolen, samtidig som tilbudet er av lavere kvalitet. En viktig grunn er det høye kostnadsnivået forbundet med drift på en så avsides plass som Kjerag. Samtidig blir det viktig å investere i Kjerag Parkering som innfallsport fremover.

2.3.4 REISEMØNSTRE

94% av de besøkende har aldri vært på Kjerag før (2024). Tallet har vært stabilt over tid. I 2024 bodde 27% av Kjeragturisten i Tyskland, fulgt av Polen (9%), USA (7%), Nederland (6%), Danmark (6%), Tsjekkia (6%), Belgia (4%), Norge (4%), Storbritannia (4%), og Frankrike (4%). Andre bostedsland utgjorde 24%. Asiatiske land er nok underrepresentert.

I 2024 reiste 54% til Kjerag Parkering med bil eller leiebil. Andelen som kommer med bobil er 29%. Kun ca 9% bruker offentlig transport for å komme seg til Kjerag Parkering. Det er begrenset med bussavganger til Kjerag, ferjetilbudet på Lysefjorden er uforutsigbart og bussforbindelsene til/fra kaiene er dårlige. 13% av Kjeragturister brukte ferja på Lysefjorden.

Gjennomsnittlig oppholdslengde i regionen (Rogaland) var 4,1 netter i 2024. 56% har besøkt andre steder i Lysefjorden.

Kjeragturisten benytter seg mest av bobil (34%), AirBnB (33%), og hotel (20%). Det har de siste årene vært en økende utfordring med bobilturister som ønsker å overnatte på Kjerag Parkering, til tross for forbudet mot dette, og manglende tilrettelegging for bobilcamping.

Oppholdssted	Før Kjerag 2024	Etter Kjerag 2024
Stavanger	24%	28%
Lysebotn	24%	18%
Sirdal	13%	9%
Jørpeland	4%	4%
Sandnes	3%	4%
Andre	26%	32%

Figur 6 Oppholdssted blant Kjeragturistene, natten før og etter sitt Kjeragbesøk

Det er en stor andel som bor i Stavanger før/etter sitt besøk til Kjerag. Til tross for lite overnattingskapasitet, bor fortsatt 18-25% av Kjeragturistene i Lysebotn. Sirdal er også en viktig innfallsport.

2.3.5 FORDELING AV BESØKSTYPER

En klusteranalyse er en statistisk metode for å dele et datasett inn i undergrupper eller «klustre», der hver gruppe består av observasjoner som ligner på hverandre. Ved å bruke klusteranalyser kan man identifisere ulike turistprofiler, noe som gir verdifull innsikt og legger til rette for en mer effektiv besøksforvaltning. Denne innsikten muliggjør målrettede tiltak, forbedringer av tilbudet samt tilpasset markedsføring og kommunikasjon.

Muligheten for å gjennomføre hensiktsmessige klyngeanalyser avhenger både av antall respondenter og av antall og kvalitet på spørsmålene. I 2024 ble det for første gang gjennomført en klyngeanalyse, og fra 2025 vil det brukes flere relevante spørsmål som i større grad måler bærekraftselementer. Slik får Lysefjorden Utvikling et viktig verktøy for å følge utviklingen og sammensetningen av ulike turistgrupper over tid.

På Kjerag ble det i 2024 analysert 3 klynger.

1. **Bucket-list turisten** (39%)
 - Den høyeste andelen som går ut på Kjeragbolten (55%)
 - Høy tilfredshet
 - Høyere andel som reiser med fly og leiebil
 - Kort oppholdstid (2,2 netter)
 - Mange reiser til/fra Stavanger, og utenfor regionen.
2. **Den rundreisende bilturisten** (12%)
 - Noe lavere tilfredshet, men noe høyere betalingsvillighet
 - Lang oppholdstid (8,9 netter), 60% har besøkt andre steder i Lysefjorden
 - Mange bruker AirBnB (38%) og bobil.
 - Mye spredning i oppholdssted før/etter Kjerag. Relativt mange overnatter i Sirdal.
3. **Lysefjordentusiasten** (19%)
 - Tilfredshet og betalingsvillighet på gjennomsnitt
 - Ligner på den rundreisende bilturisten, men bruker bobil i enda større grad (46%)
 - Middels lang oppholdstid (4,6 netter), 70% har besøkt andre steder i Lysefjorden
 - Bor gjerne i Lysebotn (23-34%). Reiser fra øst til vest. Mange skal til Stavanger etter Kjerag (27%)

31% av respondentene kunne ikke knyttes til en klynge.

For alle gruppene kan en spørre seg hvorvidt Stavanger som innfallsport og forholdet mellom overnattingskapasitet i byen kontra «distriktet» påvirker reisemønstre, oppholdstid og tilfredshet. Det vil si at det ligger utviklingsmuligheter som kan øke både oppholdstid og ringvirkninger rundt Kjeragområdet og Lysefjorden.

2.3.5.1 KONFLIKTER MELLOM ULIKE BRUKERGRUPPER

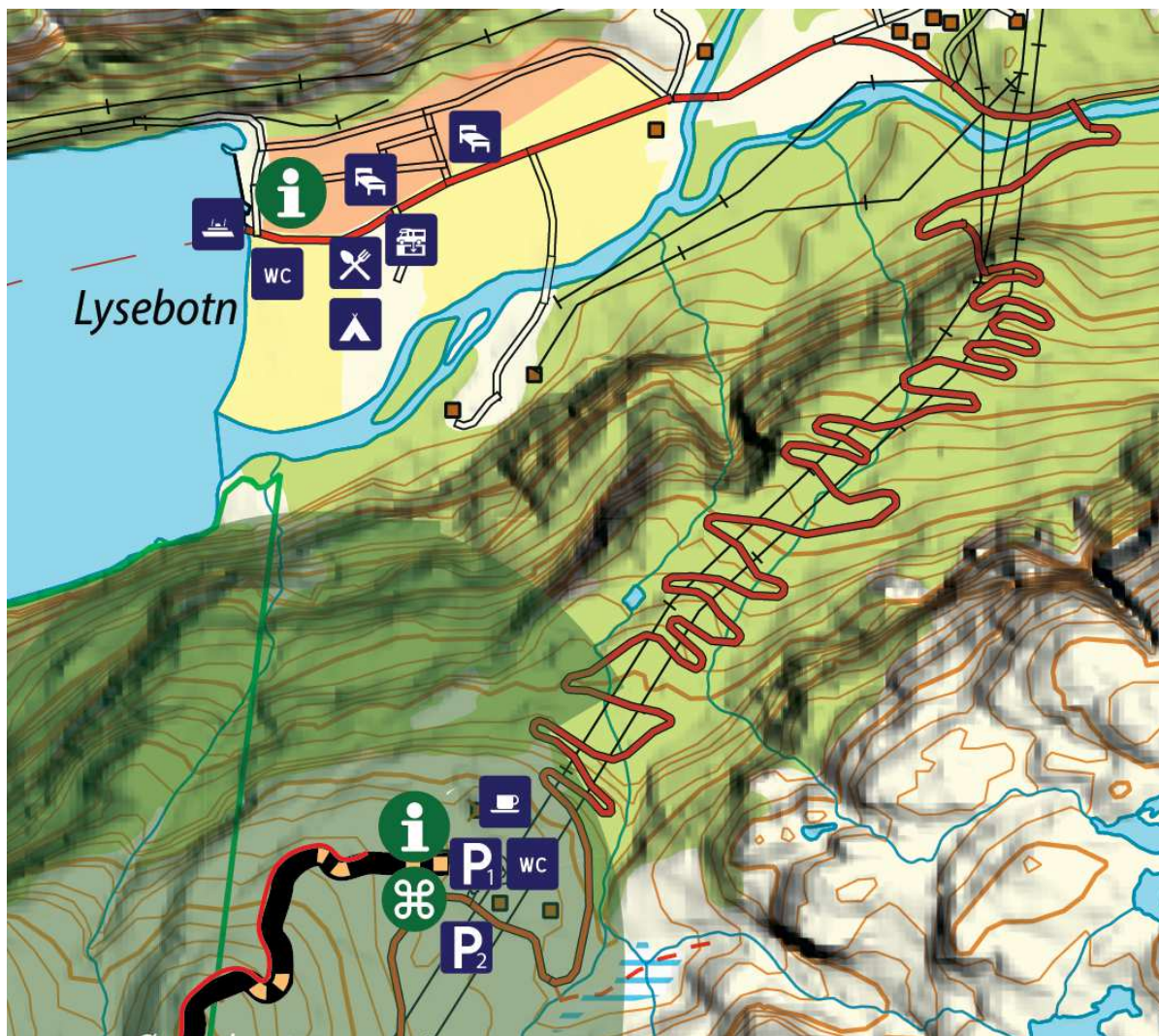
Det er få om noen konflikter mellom de ulike brukergruppene. Blant turgåere oppstår det tidvis irritasjon knyttet til blant annet stiløpere, løse hunder, høylytt musikk og dronebruk. Gjennom skilting og informasjon arbeider Lysefjorden Utvikling for å fremme god atferd og gjensidig respekt.

Hovedprioriteten er å ivareta Kjerag sitt **omdømme** og den unike naturopplevelsen stedet gir. Det innebærer blant annet å analysere ulike typer besøkende og hvordan sammensetningen av dem utvikler seg over tid. Dersom for mange gjester forringer opplevelsen for andre turister, vil det kunne skade Kjerags merkevare. Den fremtidige kommunikasjonen bør derfor ikke fokusere på å øke antall besøkende, men heller på å styre trafikken på en måte som øker andelen mer bærekraftige gjester, fordeler trafikken mer jevnt, og reduserer negativ adferd – til beste for både andre turister, lokalbefolkningen og naturverdiene i området.

2.4 ANNEN RELEVANT KUNNSKAP

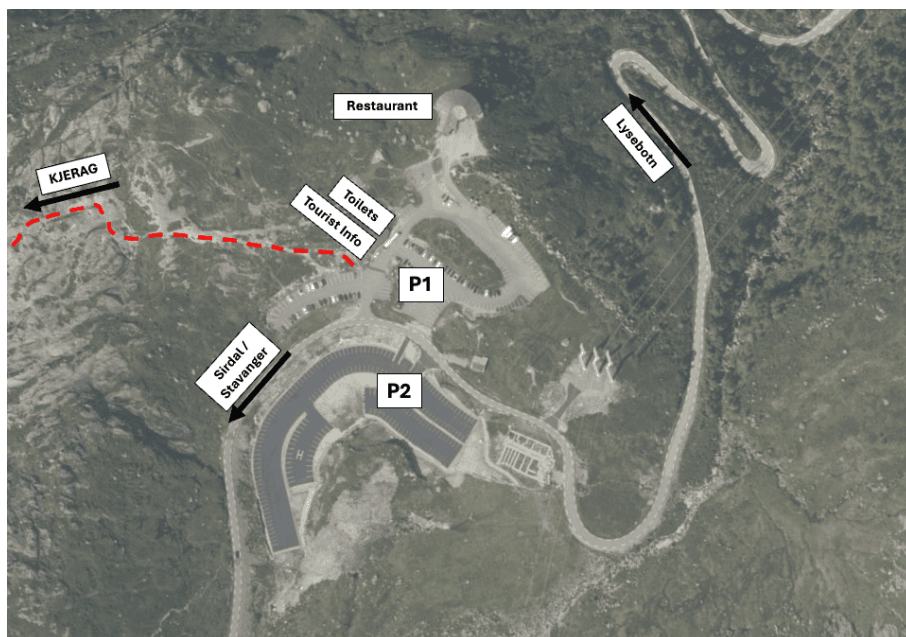
2.4.1 INFRASTRUKTUR OG TILRETTELEGGING

2.4.1.1 LYSEBOTN OG INNFALLSPORTEN TIL KJERAG

Figur 7 Lysebotn med hårnålsvingene opp til Kjerag Parkering og Øygardstøl

Lysevegen starter ved kaien i Lysebotn, hvor Lysefjorden Utvikling driver en bemannet **turistinformasjon**, en ubemannet digital informasjonsskjerm samt håndterer rengjøring og tilsyn av offentlige **toaletter**. I området finnes også privat overnattings- og serveringstilbud. Fra kaien slynger Lysevegen seg 7,5 kilometer opp fjellsiden gjennom 27 hårnålssvinger før den ender ved Kjerag Parkering.

Figur 8 Kjerag Parkering og stistart

Kjerag Parkering er delt i to områder: Det opprinnelige **P1**, med plass til om lag 150 biler, og P2 på motsatt side av veien, med kapasitet til rundt 250 biler. At de to parkeringsplassene ligger på hver sin side av veien, skaper utfordringer på travle dager. Både ansatte og gående må krysse veien, noe som kan føre til forvirring og trafikale problemer. En ideell løsning ville vært én hovedinngang og én hovedutgang for all trafikk, komplettert med en undergang som ivaretar både gående og biltrafikk på en tryggere måte.

Figur 9 Inngang med nytt bomanlegg

I 2024 ble det installert **bomanlegg** på P1, som sikrer mer automatisert drift og gir ansatte bedre mulighet til å fokusere på vertskapsrollen. Likevel har selve trafikkmønsteret flere svakheter. Særlig P1 er utfordrende for busser og bobiler på grunn av krappe svinger og toveistrafikk i nærheten av betalingsautomaten. Det finnes ingen dedikerte parkeringsplasser for busser, taxier eller bobiler. En mulig

løsning er å slå sammen P1 og P2 til et system med enveiskjøring, noe som kan forbedre trafiksikkerhet og flyt samt legge til rette for egne soner for av- og påstigning. Elektriske ladestasjoner er planlagt i 2025. P2 huser en **helikopterlandingsplass**, men mangler avsatte områder og tilpassede fasiliteter for nødetater og redningspersonell. Motorsykler, sykler og guideaktører som tilfredsstiller alle lovpålagte krav knyttet til transport har egne parkeringsområder.

Servicebygget ved P1 rommer **turistinformasjon** (med planlagt utstyrsutleie fra 2025), et HC-toalett og separate **toaletter** for herrer og damer. Toalettene ble oppgradert i 2022, men bygget, som stammer fra 2003, kan oppleves underdimensjonert på de travleste dagene og ved arrangementer. Utenfor bygget finnes en digital informasjonsskjem, et innfallsportskilt for turgåere og terminaler for brukerundersøkelser.

Figur 10 Servicebygget med turistinformasjon, toaletter, brukerundersøkelse, og digital informasjonsskjem.

Lysefjorden Utvikling driver også et eget **vannverk** i området, som forsyner både Kjerag Parkering og restauranten Øygardstøl. Dette anlegget bør vurderes fortløpende for å sikre tilstrekkelig kapasitet og god reserve ved et eventuelt økt besøkstall.

Restauranten Øygardstøl (som drives privat) bærer preg av slitasje og etterslep på vedlikehold og utvikling. Selve stistartområdet fungerer foreløpig tilfredsstillende, men en fremtidig økning i besøkstallet vil trolig kreve mer helhetlige løsninger for trafiksikkerhet og logistikk. Et fornyet og mer omfattende servicetilbud ved restauranten, kanskje kombinert med en flyttet stistart og et utvidet servicebygg, vil trolig løfte besøkendes opplevelse betraktelig.

Figur 11 Øygardstølrestauranten i bakgrunn

Figur 12 Tilrettelegging langs Kjeragstien

2.4.1.2 KJERAGSTIEN

Kjerag og tilretteleggingen som er gjort vises i figur 41.

- Svart linje viser hovedstien
 - Gule prikker viser strekninger der det er utført Sherpa-arbeid
 - Røde linjer langs hovedstien viser behov for ytterligere steinlegging/utbedring av stien.

- Grønne symboler

	Bro
	Nødbu
	Informasjonstavle / innfallsportskilt
	Turistinformasjon

- Grønt område viser nedslagsfelt for utførte sårbarhetsanalyser
 - Brune områder viser myrområder
 - Gule områder viser rabber
 - Grå områder viser spilleplass for orrfugl
 - Blå områder viser hekkeplass for smålom

Kjeragstien er delt inn i tre bratte stigninger, hvor hver seksjon byr på ulike utfordringer og behov for vedlikehold og tilrettelegging.

Den første stigningen består hovedsakelig av glatt fjell, med en kort seksjon Sherpa-trapper i starten, og i midten av bakken. Etter om lag 150 meter finnes kjettinger som begynner å bli gamle. Fjellflaten rundt kjettingene er polert av utstrakt bruk, og mange velger å gå utenom for å benytte vegetasjonen, som er tydelig preget av erosjon. Nytiltak er nødvendig, men terrengets bratte og glatte natur gjør det utfordrende å finne løsninger som både er teknisk solide og estetisk tilfredsstillende.

Figur 13 Steintrapper i deler av første bakke

Figur 14 Kjettinger opp første bakke på polert berg

Over tid er det gjennomført omfattende steinlegging og bygging av Sherpa-trapper i bakken ned mot Little Stordal. Selv om det fortsatt finnes kortere strekninger som kan forbedres, fungerer tilretteleggingen stort sett etter hensikten. I Little Stordalen gir steinlegging og en bro over myrpartiene god fremkommelighet, og vegetasjonen har de siste årene fått tid til å gro tilbake.

Figur 15 Sherpaarbeid i Little Stordalen

Figur 16 Steintrapper opp fra Little Stordalen

I bakken fra Little Stordal og opp til **nødbua** er det også bygget flere Sherpa-trapper som bidrar til en jevn og trygg sti. I den noe flatere delen midt i bakken er det imidlertid betydelig erosjon og løse steiner, og kjettingene i bakken bør skiftes ut i løpet av få år. Selve nødbua, bygget og driftet av Stavanger Turistforening, har vist seg å være svært nyttig og har sannsynligvis reddet liv. Den er solid konstruert, men

utfordringene er at enkelte turgåere bruker den som pauserom, noe som fører til forsøpling og unødvendig bruk av ved. Dette krever godt tilsyn.

Figur 17 Kjerag nødbu

Nyanlagte Sherpa-trapper ned til Stordalen har løst mange av utfordringene, og steinbroen over bekken i Stordalen fungerer også under høy vannstand. Dette har gjort strekningen mer forutsigbar og sikker for turgåere.

Den bratte lia opp mot Smellryggen er svært utsatt for erosjon. Steinsettingen av stien har samlet mesteparten av turgåerne i én trase, men spesielt på nedturen velger noen å gå utenfor hovedstien og inn i vegetasjonen, noe som skaper et nettverk av uønskede «villstier». I Smellryggen er det anlagt noen Sherpa-trapper som fungerer bra, men kjettingene i området begynner å bære preg av slitasje og bør fornyes i nærmeste fremtid.

Figur 18 Kjettinger opp Smellryggen

Figur 19 Nyere steintrapper på deler av Smellryggen

Figur 20 Varder på Kjeragplatået

På selve platået er det reist store, godt synlige varder, noe som i praksis har eliminert risikoen for at turgåere går seg bort i tett tåke og dårlig sikt. Den siste delen av stien i kløfta mot Kjeragbolten kan imidlertid være utfordrende å finne for noen besøkende, og bedre skilting vil kunne gjøre opplevelsen tryggere.

Figur 21 Varden som viser vei til Kjeragbolten og Nesatindane

Om lag 300 meter før Kjerag står en varde hvor en sidesti fører til Nesatindane. Dette utsiktspunktet gir panoramautsikt over Lysefjorden og er et godt alternativ til Kjeragbolten for de som ønsker et sikrere og ofte mindre folksomt turmål. For at Nesatindane skal bli et reelt alternativ, trengs imidlertid tydelig skilting og merking. Det finnes også dype sprekker i fjellet som må merkes tydelig eller sikres, spesielt om våren når snøbroer kan være ustabile.

Figur 22 Nesatindane - det er ikke nødvendig å stå på selve steinformasjonen for å nyte utsikt

Det er ingen sikringstiltak ved selve Kjeragbolten, og et eventuelt fall vil sannsynligvis være fatal. Så langt har ingen uhell skjedd, og den åpenbare faren gjør at de fleste er svært forsiktige. Det er en bevisst beslutning å ikke montere sikringstiltak, ut fra en grundig faglig vurdering av og eksterne råd på hva som totalt gir best sikkerhet. Det er montert et skilt om å starte køen inne på fast grunn og være forsiktig. Skulle man tilrettelegge med rekkverk eller lignende, er det risiko for at flere tar unødvendige sjanser. Det er signalisert et større behov for informasjon om sikkerhet og særlig droneforbud i området. Derfor kan det være hensiktsmessig med en større informasjonstavle i området ved Kjeragbolten. I fremtiden kan det likevel oppstå ny debatt om sikkerheten, og derfor er det strategisk fornuftig å kommunisere om Nesatindane som et fullverdig alternativ. Dette var opprinnelig det viktigste turmålet på Kjeragplatået.

Figur 23 Slik ser det ut å gå ut på Kjeragbolten

2.4.1.3 ALTERNATIVE TRASÉER OG SIDESTIER

De aller fleste som besøker Kjerag, følger hovedstien, men det finnes enkelte alternative ruter og sidestier.

1. «Basehopperstien»

Denne uoffisielle snarveien følger bratte skråninger og benyttes hovedsakelig for å unngå enkelte høydemetre. I 2022 skadet en italiensk turist seg alvorlig her. Manglende sikring og krevende terreng gjør det ekstra farlig, spesielt i våte og glatte forhold. Vi ønsker ikke at folk går her.

2. Smellryggen

En del turgåere velger å gå utenom den merkede stien, noe som fører til økt erosjon og slitasje på vegetasjonen. Merking og fysiske tiltak har bidratt til å kanalisere ferdselen tilbake til hovedstien og hindre ytterligere skader på naturen, men noen turgåere som er på vei ned går likevel utenom hovedstien.

3. Feilnavigering ved Kjeragplatået

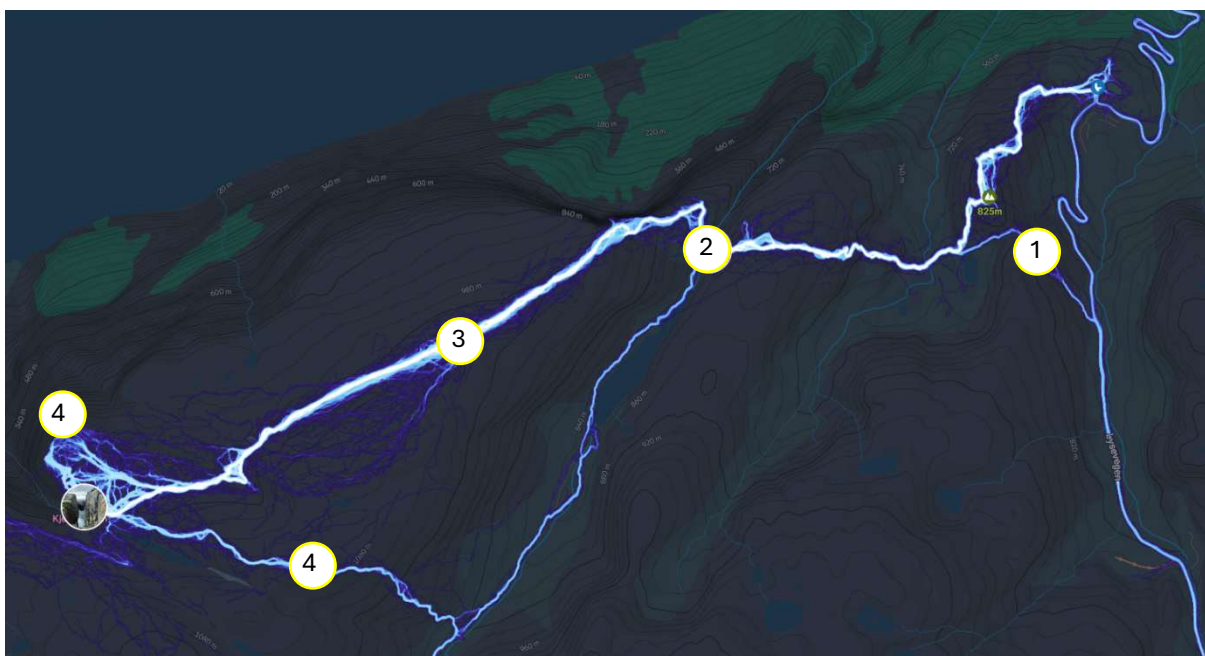
Strava-data viser at noen turgåere går feil på vei opp til platået, særlig når det er tett tåke og dårlig sikt. Nye varder har allerede forbedret situasjonen betydelig, men det kan fremdeles være behov for flere eller tydeligere markeringer.

4. Avstikkeren til Nesatindane

Denne ruten er offisielt anbefalt som et utsiktspunkt i informasjonen om Kjerag, men skiltingen er fortsatt mangelfull. Det er nødvendig å sikre passering forbi flere fjellsprekker og tydeliggjøre stien med bedre merking og skilting.

5. Tilkoblingsstien tvers over Kjerag mot Stordalen

Denne stien forbinder Kjerag med Lysefjorden Rundt, Langavatn og Flørli, og benyttes av et par hundre turgåere i året. Ved økt besøk kan det bli nødvendig å vurdere om merkingen er god nok for å ivareta sikkerhet og kvalitet på turopplevelsen.

Figur 24 Alternative stier i Kjeragområdet

2.4.2 VERTSKAP OG KOMMUNIKASJON

Informasjon til Kjeragturistene blir formidlet fysisk og digitalt. **Fysisk** er hovedkanalene:

- Personlig vertskap på parkeringsanlegget, både gjennom besvarelse av spørsmål, og uoppfordret veiledning ved situasjoner der det er hensiktsmessig (vær, føre, hendelser, småbarn, og turister som ikke virker forberedt).
- Bemannet turistinformasjon med kart, brosjyrer og annen informasjon
- Digitale skjermer som viser både generell og dagsrelevant informasjon
- Skilting som er rettet for sikre god trafikkavvikling, samt teknisk og sikkerhetsmessig informasjon.

Det er også mulig å ringe en vakttelefon når folk har problemer på parkeringsanlegget.

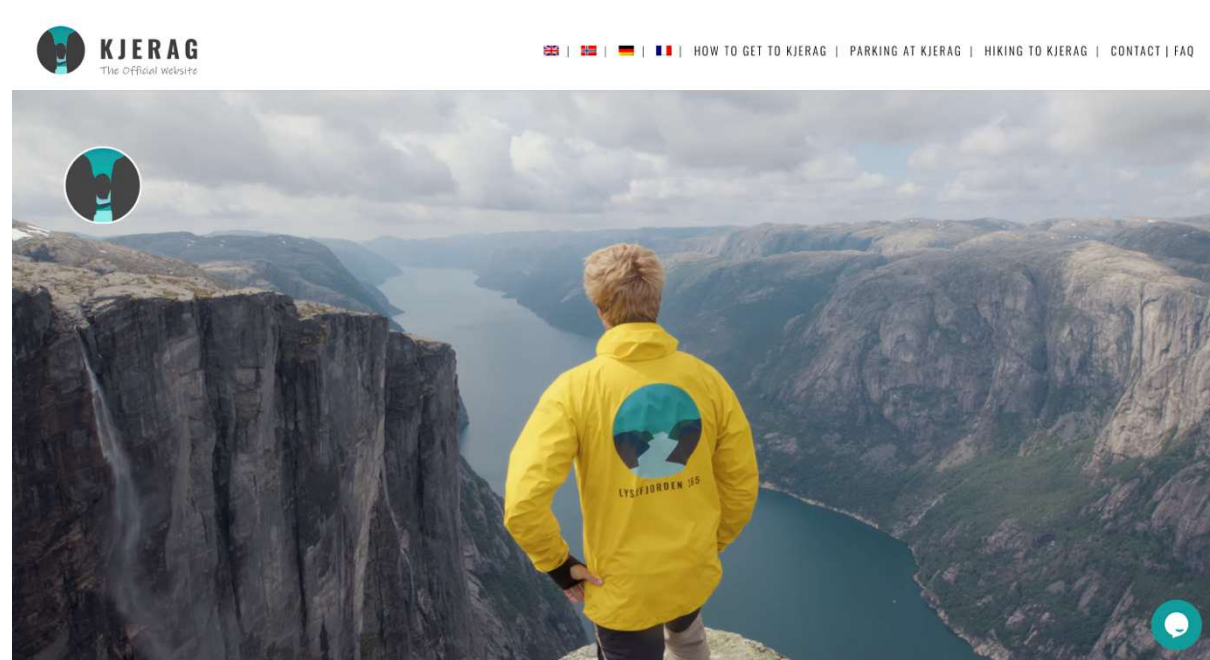
Digitalt (før ankomst) er hovedkanalene

- www.kjerag.info. Siden ble skilt ut fra lysefjorden365.com i 2024, og har fått mer tematiske sider med spesifikk informasjon om transport, parkering og selve turen. Det er også lagt til en chat-funksjon, der besøkende i kontortidene kan chatte med en vert (ikke chat-bot) og stille spørsmål. Utenom kontortidene kan en fylle ut et skjema, og da vil man få svar på epost.
- Sosiale medier: det legges ut bilder og viktige føremeldinger på Facebook og Instagram.
- Destinasjonsselskapene sine hjemmesider. Kjerag har oppføringer hos Region Stavanger og Reisemål Ryfylke, som speiles på Fjord Norge og Visit Norway sine hjemmesider.
- Ut.no er en viktig kanal for det norske og nordiske markedet, og etter hvert når siden oversettes til engelsk også for det øvrige internasjonale markedet.

Det er ellers **direktekommunikasjon** med reiselivsaktører som opererer mye i Kjeragområdet, f.eks. turoperatører og guideselskap.

Til tross for flere forbedringer gjenstår en vesentlig **utfordring**: Mange turister får ikke med seg eller setter seg ikke inn i informasjonen som faktisk er tilgjengelig. Konkurransen om å rangere høyt på Google blir stadig tøffere, og folks oppmerksomhetsspenn er kort. Mange overser dessuten skilting og digitale

skjermer. I takt med at ny AI-teknologi og ulike reiseinformasjonsapper vokser frem, blir det også stadig mer krevende å sikre at besøkende får riktig informasjon.

Figur 25 www.kjerag.info har egne faner for selve turen, parkering og veibeskrivelser. Det er også mulig å chatte direkte med en vert.

2.4.3 SIKKERHET OG RISIKOVURDERINGER

I 2017 gjennomførte INOSA, på oppdrag fra Stiftelsen Preikestolen og Lysefjorden Utvikling, en **risikovurderingsprosess** med hovedfokus på personsikkerhet for aktiviteter ved Preikestolen, Kjerag og Flørli. I risikoanalysen ble det vurdert ulike scenarioer knyttet til personskader for besøkende, og der det var relevant ble også omdømmerisiko vurdert. Risikovurderingen er utført i henhold til ISO 31 000 «Prinsipper og retningslinjer for risikostyring».

Hovedkonklusjonen for Kjerag var at hendelser med størst konsekvens er 1) personer som faller utfor stup (ved toppen av Smellryggen, fra fjellkantene ved Nesatindane, eller fra selve Kjeragbolten) eller 2) blir påkjørt langs veien. De mest sannsynlige hendelsene er at folk blir utmattet og pådrar seg lettere skader, slik som overtråkk og beinbrudd, som kan kreve hjelp og redningsaksjoner. Med hensyn til omdømme er den viktigste risikofaktoren trengsel både i stien og ved Kjeragbolten.

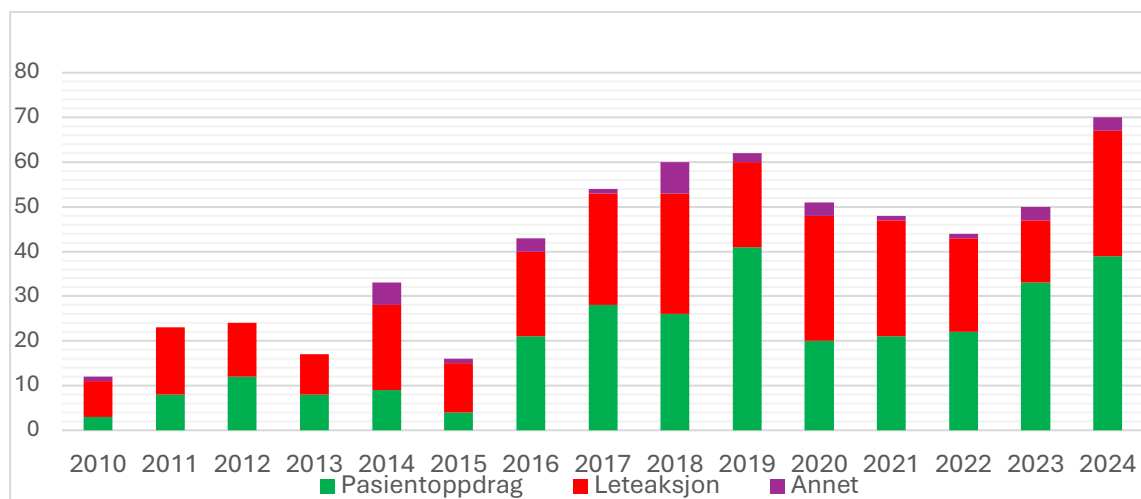
Når det gjelder trafikkbilde, risikoforhold og grunnlaget for INOSAs kartlegging fra 2017, har disse i liten grad forandret seg og også hovedkonklusjonen er fortsatt gyldig i dag. Metodikk og verktøy fra ordningen Bærekraftig Reisemål er tatt i bruk som en strategisk tilnærming for systematisk håndtering av risiko knyttet til sikkerhet, beredskap og omdømme. Risikovurderinger er blitt en del av organisasjonens kultur og har ligget til grunn for en rekke tiltak.

I perioden 2019–2024 er noen av de anbefalte tiltakene i INOSA-rapporten blitt gjennomført, og **beredskapsplanen** er oppdatert i forbindelse med revisjon av besøksstrategien (se vedlegg). Nullvisjonen for redningsaksjoner er nå innarbeidet i besøksstrategien (se 2.4.3.1).

2.4.3.1 STRATEGI MED NULLVISJON FOR REDNINGSAKSJONER

Antall aksjoner for **Norsk Folkehjelp Strand og Forsand**, Sanitet har totalt sett økt de siste årene. I 2024 ble det gjennomført 70 aksjoner, hvorav 5 fant sted i Kjeragområdet. Dette antallet har vært svært lavt de siste årene.

I **Kjeragområdet** rykker typisk 6-12 mannskaper ut per oppdrag, som i gjennomsnitt varer i åtte timer. De 5 aksjonene i Kjeragområdet i 2024 utgjorde til sammen 151 frivillige arbeidstimer.

Figur 26 Total antall aksjoner til Norsk Folkehjelp Strand og Forsand. Aksjoner i Kjeragområdet er kun en liten del av dette.

Målet er å unngå alle ulykker som krever redningsaksjoner, samtidig som en må ta høyde for nødsituasjoner som er rent medisinsk begrunnet.

2.4.4 FINANSIERING

Kjerag Parkering bokføres som et eget prosjekt i regnskapet til Lysefjorden Utvikling. Kjerag Parkering finansieres er **delvis selvfinansiert** gjennom parkeringsinntekter. I perioden 2020-2024 har avgiften vært 300 kroner per bil, og 1000 kroner per buss. Motorsyklistene har betalt 100 kr.

Driftsinntektene fra parkeringsavgiften beløp seg til følgende i perioden 2020-2024

År	Sum parkeringsinntekter
2020	2 089 830 NOK
2021	2 190 343 NOK
2022	3 116 736 NOK
2023	3 021 678 NOK
2024	3 064 233 NOK

Figur 27 Parkeringsinntekter per år

I tillegg har Lysefjorden Utvikling mottatt **ekstern støtte** gjennom offentlige grunn- og tiltakstilskudd (Nasjonale Turiststier) og andre bevilgninger til spesifikke tiltak. Disse beløp seg til følgende i perioden 2020-2024

År	Sum ekstern finansiering
2020	350 000 NOK
2021	400 000 NOK
2022	375 000 NOK
2023	1 005 000 NOK
2024	1 130 000 NOK

Figur 28 Ekstern finansiering per år

2.5 SAMMENSTILLING OG SITUASJONSANALYSE

Kjerag har en stor andel utenlandske besøkende. De siste årene har besøkstallene flatet ut, men en betydelig økning forventes mot 2030. Dette forutsetter at besøksforvaltningen har fortsatt og styrket fokus på:

- Vertskap og informasjon
- Overvåking av stislitasje, besøkstall og ulike besøkstyper
- Kontinuerlige investeringer i fasiliteter og tilretteleggingstiltak der det trengs
- Trafikkmønstre og -styring
- Forebygging av redningsaksjoner i samarbeid med nødetater og frivillige

2.5.1 STYRKER

- **Ikonisk attraksjon og sterk merkevare**
Kjerag er internasjonalt kjent som en spektakulær fjelltur. Kjerag fungerer som et «fyrtårn» som trekker turister lengst inn i Lysefjorden, og dermed også gir oppmerksomhet til andre reiselivsprodukter i området. Kjerag er også en naturlig innfallsport eller «exit» for Lysefjorden Rundt. Dette skaper ringvirkninger for hele regionen.
- **Stabile besøkstall**
Antall besøkende har vært stabilt og noe økende de siste 10 årene. Det er mange turvante folk som velger å gå til Kjerag, sammenlignet med Preikestolen.
- **Godt samarbeid og forankring**
Lysefjorden Utvikling, Stavanger Turistforening og verneområdeforvaltningen (SVR) har klare roller i Kjeragområdet, og har et godt samarbeid med hverandre, samt Sandnes kommune og grunneieren Avantor.
- **Etablerte parkerings- og servicefasiliteter**
Selv om det er rom for videre utvikling og forbedring, tilbyr Kjerag Parkering (P1/P2) og servicebygget god grunninfrastruktur. Nyere forbedringer som bomanlegg og turistinformasjon har styrket tilbudet.
- **God tilrettelegging**
Stien har siden 1990-tallet vært tilrettelagt og bygget ut jevnt og trutt. Selv om det er flere muligheter til utbedring, har steinlegging og Sherpatrapper forbedret opplevelsen og sikkerheten, og ført til redusert erosjon. Nødbua fra 2017 har reddet liv.
- **Godt vertskap**
Omorganiseringen i 2023 og installering av bomanlegg har ført til mer fokus på vertskapsrollen. Det er etablert et vertskapsmiljø som brenner for å gi folk den beste opplevelsen. Samarbeidet med Lysebotn turistinformasjon, og reiselivsaktører i Lysebotn fungerer veldig godt.

2.5.2 SVAKHETER OG UTFORDRINGER

- **Kort oppholdstid og begrenset lokal verdiskaping**
Mange turister velger dagstur og legger dermed lite igjen i Lysebotn og Sirdal. Overnattingskapasiteten er dessuten begrenset.
- **Slitasje på infrastruktur og sårbar natur**
Kjettinger begynner å bli gamle, deler av berg og vegetasjon er polert/erodert, og enkelte stistrekninger mangler gode tekniske løsninger. Spesielt ved Smellryggen og på første bakke opp fra parkeringen. Mange går utenom sti og kjetting for å unngå glatt berg, og vegetasjonen tar skade.

- **Underutviklet kommersielt tilbud**
Restauranten Øygardstøl og slitt. Potensialet for kommersiell utvikling i tilknytning til Kjerag Parkering er ikke utnyttet fullt ut. Det er små aktører i området; flere mangler både profesjonell reiselivskompetanse og kapital, og typisk overlever virksomheter bare få år. Dette kan hemme utviklingen av helhetlige produkter og et stabilt kompetansemiljø.
- **Uforutsigbarhet og flaskehalser i transport**
Ferjesambandet til Lysebotn er ustabilt, vanskelig å forhåndsbestille og dermed en barriere for økt besøk i Lysebotn-området.
- **Trafikkavvikling og sikkerhet**
Dagens løsning med to parkeringsområder på hver side av veien med kryssing kan skape misforståelser og farlige situasjoner, særlig på travle dager. Servicebygget er underdimensjonert for en videre økning i antall besøkende.
- **Mangel på et helhetlig inntrykk for besøkende**
Dagens utforming av selve Kjerag Parkering bærer preg av trinnvis utvikling og påbygging. Det mangler et mer helhetlig inntrykk med en mer naturlig og trygg trafikkflyt, stistart, formidling/informasjon og et kommersielt tilbud.
- **Trafikklekkasje**
Det er en del bilister som velger å (vilt)parkere langs veien istedenfor å benytte parkeringsanlegget. Dette skaper slitasje, forsøpling og noen ganger trafikkfarlige situasjoner. Det er særlig disse besøkende som bruker den farlige «basehopperstien».
- **Vanskeligheter med internasjonal formidling**
Mange besøkende ignorerer skilting eller kommer uforberedt; nye reiseapplikasjoner og AI-genererte reiseguides gjør det utfordrende å sikre at rett informasjon når frem.
- **Kort sesong**
Sesongen på Kjerag varer fra mai til oktober. Både etterspørsel og klima setter begrensninger for sesongutvidelser, selv om klimaendringer kan gi muligheter fremover.
- **Krevende terreng og vær**
Værforhold på 1000 m.o.h. gir ofte så krevende forhold at turen ikke kan anbefales, også midt på sommeren. En del turgåeren undervurderer været og overvurderer sine turferdigheter. Redningsaksjoner er også krevende å utføre i området.
- **Risiko for dødsfall**
Selv om ingen har falt ned Kjeragbolten, er det en risiko forbundet med at turister vil kunne falle ned og dø.
- **Sikkerhet rundt basehopping**
Basehopping er en risikofylt idrett. Baseklubben (SBK) har de siste tiårene vært en profesjonell aktør som gjennom veiledning, kurs, rutiner og retningslinjer har sikret høy grad av sikkerhet. I 2025 får SBK nye eiere. Det er avgjørende at SBK beholder en «regulerende» rolle mot basehoppermiljøet.

2.5.2 MULIGHETER

- **Kapasitet for vekst**
Både stien og parkeringsarealene har relativt stor kapasitet for videre vekst
- **Bedre samordning av parkeringsareal og infrastruktur**
Slå sammen P1 og P2 med enveiskjøring, tunnel eller undergang for gående, samt legge til rette for buss- og taxiparkering. Dette gir økt sikkerhet og bedre flyt.
- **Utvikling av Øygardstøl, servicebygget og besøkssenter**
En modernisering og eventuelt utvidelse av restauranten, tett koordinert med stistart og/eller

etablering av nytt besøkssenter, og større sanitærkapasitet, vil kunne løfte opplevelsen og øke muligheter for kommersiell virksomhet i området.

- **Merking og styrking av alternative turmål**

Gjennom tydeligere skilting og bedre sti til Nesatindane kan en avlaste Kjeragbolten og samtidig utvide opplevelsestilbudet for flere målgrupper.

- **Bærekraft og kompetansebygging**

Forsterket innsats på bærekraftig reiseliv, reiselivskompetanse og sertifiseringsordninger (for guider, transport osv.) kan høyne kvaliteten og skape et mer robust og profesjonelt næringsliv.

- **Økt attraktivitet for mindre spreke turister**

En bedre, og innovativ tilrettelegging opp til Øygardsnuten vil kunne øke sikkerheten og attraktiviteten og få flere til å stoppe og oppleve utsikt over Lysebotn, Lysedalen og Lysefjorden. Kombinert med et utsiktpunkt på Øygardsnuten vil man kunne tiltrekke nye målgrupper som ikke ønsker / kan gå helt til Kjeragplatået.

2.5.3 EVALUERINGSNOTAT BESØKSSTRATEGI KJERAG 2019-2024

Lysefjorden Utvikling har et aktivt styre som engasjerer seg i drift, utvikling og tiltak for trygge og bærekraftige gjesteopplevelser. Disse tiltakene skåner naturen, skaper reiselivsaktivitet og styrker lokal stolthet. Handlingsplaner og årsrapporter er godt forankret i styret, visjonen og besøksforvaltningsstrategien.

For å sikre åpenhet er strategidokumenter, styrepapirer, handlingsplaner, årsrapporter og statistikk tilgjengelig på <https://lysefjorden365.com/no/styreprotokoller/>

Lysefjorden Utvikling og Stavanger Turistforening har vist handlekraft: gjennomførte tiltak har i stor grad fulgt besøksstrategien for 2019–2024, samtidig som organisasjonen har håndtert uforutsette utfordringer, inkludert koronapandemien.

2.5.3.1 VERNEVERDIENE

Styringen av trafikken til hovedstien har fungert godt. Stien og trasévalget er godt utviklet. Samtidig er det registrert erosjon i første bakke opp til Øygardsnuten, og særlig i bakken ved Smellryggen. Her må det vurderes ytterligere tiltak.

I besøksstrategien for 2019-2024 ble det nevnt vurderinger av bygg langs stien mot vær og vind. I samråd med Stavanger Turistforening er det derimot konkludert at nødbua fungerer etter hensikt, og at flere bygg i stien vil være inngrep i naturen, og kunne føre til forsøpling. Befaringer og brukerundersøkelser viser at det per i dag er svært lite forsøpling i stien.

Problemet med **toalettbruk** utenfor stien er svært begrenset. Selv om noen turister ønsker toaletter langs stien, har vi konkludert med at ulempene trolig vil overstige fordelene. Kommunikasjonstiltak og den nye digitale skjermen fungerer godt, de fleste bruker fasilitetene ved stistart, og toalettene har fått en renovering. Toaletter langs stien ville krevd omfattende inngrep og logistikk for drift, transport av forsyninger og avfallshåndtering. Teknisk gjennomføring og vedlikehold i fjellet er derfor svært utfordrende.

LU var med i styringsgruppen i SVR sitt prosjekt «Villreinfjellet som verdiskaper» (2001).

2.5.3.2 REISELIVET

Sesongen på Kjerag er forholdsvis kort, men det er stadig økende fokus på å trekke besøkende i skuldersesongene, spesielt i mai og september. Selv om hovedsesongen fortsatt er dominerende, har Kjerag god kapasitet også i høysesongen, og det ligger derfor til rette for videre utvikling gjennom hele sommerhalvåret.

Samarbeidet med eierne av Øygardstøl har til tider vært utfordrende, men i 2023 ble det inngått en avtale som løser den langvarige tvisten om parkeringsdriften. Denne tvisten har pågått siden 2013, og avtalen innebærer at Lysefjorden Utvikling AS formelt overtar parkeringsanlegget og får en egen festeavtale. Dette har bedret samarbeidsklimaet og muliggjør videreutvikling av fasilitetene for besøkende. Tidligere har tvisten bremset planer om et velkomstsenter og flere andre tjenester. Likevel ble turistinformasjon og vertskapsrollen styrket i 2024, og fra 2025 vil det også tilbys utstyrsutleie. Fremover bør man vurdere lokasjon og utforming av et fremtidig besøkssenter.

Kjerags betydning strekker seg utover selve stien og omfatter økonomiske ringvirkninger i hele regionen. I den siste tiden har det vært økt innsats for å nå ut til besøkende før de ankommer Lysefjorden. Blant annet er informasjon om Kjerag styrket på www.lysefjorden365.com, og i 2024 ble www.kjerag.info lansert. Med støtte fra Nasjonale Turiststier er det produsert filmer om Kjerag, Lysebotn, Lysefjorden og øvrige attraksjoner i området, som skal friste folk til å utvide oppholdet. Disse filmene er publisert på flere nettsider og vises på digitale skjermer rundt Lysefjorden.

En betydelig flaskehals i utviklingen av Kjerag er fortsatt fjordtransporten. Da det kommersielle selskapet At The Fjords la ned turistferjetilbudet i 2021, mistet området en viktig transportåre. Det er brukt mye tid på å påvirke både Samferdselsavdelingen i Rogaland fylkeskommune og fylkeskommunens transportselskap Kolumbus for å forbedre transporttilbudet, særlig om sommeren. Det er nå bevilget midler til å få et nytt kommersielt ferjetilbud på plass, og arbeidet fortsetter.

En tettere dialog med ulike guideselskaper har ført til økt profesjonalitet når det gjelder transport og løyver. Likevel finnes det fortsatt useriøse aktører som påvirker næringens lønnsomhet og Kjerags omdømme negativt. Det er derfor viktig å opprettholde høye standarder for kvalitet og profesjonalitet.

Kjerag er også en del av Lysefjorden Rundt-stien. De siste årene har Lysefjorden Utvikling (LU) og Stavanger Turistforening (STF) utarbeidet en strategi for å satse langsiktig på denne ruten. På lysefjorden365.com finnes nå etappebeskrivelser som trekker fram Kjerag som en viktig innfallspport. Turistforeningen vurderer dessuten å styrke stien mellom Kjerag og Flørli, og etablering av en ny turisthytte kan dele opp etappen og gjøre turen tryggere. Samarbeidet fortsetter, og Kjerag vil forbli sentral i denne satsingen.

For å utvide tilbudet til flere målgrupper og øke oppholdstiden i Lysefjorden planlegges en sterkere satsing på Nesatindane fremover.

I 2022 ble sykkelruta «Lysefjordruta» etablert av LU, med støtte fra fylkeskommunene og kommunene rundt Lysefjorden. Sykkelløypen går rundt hele fjorden, består av flere etapper, og er blant annet innom Lysebotn og Kjerag. I tillegg til skilting er det utarbeidet sider på lysefjorde365.com som beskriver etappene. Tiltaket er et bidrag til å tiltrekke nye målgrupper og øke oppholdstiden.

2.5.3.3 DE BESØKENDE

Nøyaktige besøkstall fra ferdselstellere sikrer god oversikt over antall fotturister, men tidligere brukerundersøkelser har vært ujevne. Forrige besøksstrategi bygget i stor grad på en undersøkelse fra 2014. I 2024 ble nye trykkskjermer installert, og de gir nå mer detaljerte tall om tilfredshet, trengsel, forsøpling og reisemønstre. Mange er dagsturister eller villcampere med begrenset økonomisk effekt, så videre kartlegging av besøksgrupper er avgjørende for å tilpasse kommunikasjon, tilrettelegging og merkevarebygging som både øker bærekraften og de lokale ringvirkningene.

Kjerag opplever foreløpig lite trengsel, bortsett fra noe venting ved Kjeragbolten på de mest hektiske dagene. Oppgraderinger av parkeringsanlegg, servicebygg, turistinformasjon, digitale skjermer og skilting har allerede styrket vertskapsrollen. Et besøkssenter, kombinert med et mer helhetlig parkeringsanlegg og bedre tilrettelegging for kommersielle tjenester i startområdet, kan ytterligere forbedre gjesteopplevelsen og lokale inntekter. Samtidig pågår investeringer i grunnfasiliteter som nytt renseanlegg, utstyrsutleie og elbilladere.

For å sikre Kjerag som en attraktiv og godt forvaltet innfallspport til Frafjordheiane landskapsvernområde, trengs tett samarbeid mellom Lysefjorden Utvikling, Stavanger Turistforening og verneområdestyret hos SVR. At Kjerag ligger i et landskapsvernområde sikrer et godt og strengt regelverk som sikrer ikke bare

naturverdiene, men også brukeropplevelsen. Samtidig er det utfordringer med at droneforbudet ignoreres av en del besøkende, og at det mangler håndheving. Det påvirker opplevelsen negativt.

2.5.3.4 SIKKERHET OG BEREDSKAP

God informasjon, vertskap og bedre tilrettelegging av stien, inkludert nødbua, har forebygget antallet redningsaksjoner i Kjeragområdet betraktelig. Likevel gjenstår noen strekninger som krever Sherpa-arbeid og oppgraderinger. Ved stiens startpunkt er det også rom for bedre trafikkflyt for gående, en styrket gjesteopplevelse og mer helhetlig informasjon.

Samarbeidet med Norsk Folkehjelp og Røde Kors fungerer veldig godt. Anlegget «Bolten» i Lysebotn er godt utstyrt for redningsaksjoner i området, men Kjerag Parkering har potensial til å utvikle fasiliteter som både frivillige og nødetater kan bruke ved alvorlige hendelser. Dette bør vurderes når trafikken øker og sesongene forlenges i takt med klimaendringer.

3. MÅL OG STRATEGISKE GREP

Lysefjorden Utvikling og Stavanger Turistforening skal – i tråd med visjonen om «**en vill fjellopplevelse som skaper minner for livet**» – legge til rette for at Kjeragstien og området rundt forblir et bærekraftig, trygt og minneverdig reisemål. Dette innebærer at naturverdiene bevares, at besøkende får en positiv opplevelse, at lokalsamfunnet oppnår langsiktig verdiskaping, og at sikkerheten er høy.

3.1 SPESIFIKKE MÅL

3.1.1 BEVARING AV NATURVERDIER

Overordnet: Ivareta natur- og miljøkvalitetene slik at området fremstår autentisk og intakt for fremtidige generasjoner.

- Minimere inngrep i sårbar natur
- Minimere erosjon, slitasje og forsøpling
- Unngå at økt ferdsel svekker biologisk mangfold og landskap, herunder håndtering av utfordringer som telting og friluftsliv utenom hovedstien

3.1.1.1 NATURVERDISTRATEGIEN

1. **Systematisk overvåking**
 - Jevnlige sårbarhetsanalyser og kartlegging av slitasje i terrenget.
2. **Kanalisering og nødvendig tilrettelegging**
 - Utover Nesatindane som sidesti skal trafikken kanaliseres til en hovedsti.
 - Oppgradere eksisterende sti der erosjonsfaren er størst.
3. **Minimal avfallshåndtering i naturen**
 - Opprettholde «sporløs ferdsel»-prinsippet, med hovedvekt på holdningskampanjer.
 - Opprydning skal fungere som en back-up der det er nødvendig.

3.1.2 OPPLEVELSESKVALITET

Overordnet: Gi alle besøkende en god turopplevelse, fra ankomst til retur, som skaper varige positive inntrykk og styrker omdømmet.

- Opprettholde en stabilt høy besøkstilfredshet
- Sikre fortsatt lav trengsel på stien og redusert trengsel ved Kjeragbolten, særlig i høysesong
- Tilby god tilrettelegging, fasiliteter av høy kvalitet og nyttig informasjon, slik at folk føler seg velkomne, ivaretatt, forberedt og trygge

3.1.2.1 OPPLEVELSESKVALITETSSTRATEGIEN

1. **Vedlikehold og oppgradering av en sti i verdensklasse**
 - Stien skal ha tilnærmet samme standard hele veien, fri for erosjon og hærverk.
2. **Godt vertskap**
 - Videreføre fast vertskapsordning med fokus på sikkerhet, vær- og førevarsling, samt bærekraftig atferd.
 - Styrke digitale og fysiske informasjonstiltak.
3. **Oppgradering av start- og serviceområder**
 - Sørge for at parkeringsanlegg, sanitærfasiliteter og et fremtidig besøkssenter har både praktiske og estetiske kvaliteter som gir en god førsteopplevelse.
4. **Trafikkstyring**
 - Utvikle tekniske løsninger (booking, sanntidsovervåking) for å unngå kø og spre besøkende gjennom sesongen.
 - Vurdere tiltak for grønn mobilitet (elbuss, samkjøring, shuttleordninger) og samarbeide med transportaktører for å redusere trafikktrykket på de travleste dagene.

3.1.3 REISELIV OG LOKAL VERDISKAPING

Overordnet: Skape et langsiktig lønnsomt næringsliv i Kjeragområdet, Lysebotn og Lysefjordområdet, innenfor bærekraftsprinsippene.

- Øke andel «bærekraftige» gjester som overnatter lokalt og blir lenger i regionen
- Bidra til at overnatting, servering og tilleggsaktiviteter utvikles i og rundt Lysebotn og Sirdal, med vekt på skuldersesong, bærekraft, kvalitet og profesjonalitet
- Sikre at lokalbefolkningen opplever både stolthet og nytte av reiseliv knyttet til Kjerag, ved å skape arbeidsplasser og positive ringvirkninger

3.1.3.1 REISELIVSSTRATEGIEN

1. **Fokus på sesongutvidelser**
 - Legge til rette for skuldersesongtilbud i samarbeid med reiselivsbedrifter
 - Styrke markedsføringen av skuldersesong (mai og fra september til og med høstferien).
2. **Segmentering**
 - Bruke gjesteundersøkelser og dataanalyser løpende for å utforme bedre kommunikasjon og tilbud til ulike segmenter.
3. **Næringsutvikling i nærområdet**
 - Stimulere til utvikling og veiledning av servering, overnatting og aktivitetstilbud av høy kvalitet i stistartområdet og i Lysebotn.
 - Samarbeide med destinasjonsselskapene og det offentlige om helhetlige konsepter, inkludert gode transportløsninger.
4. **Stolthet og forankring**
 - Engasjere lokalbefolkningen gjennom informasjonstiltak og gode ordninger for tilgang (f.eks. årskort), samt ved lokal sysselsetting.

3.1.4 SIKKERHET OG BEREDSKAP

Overordnet: Ha nullvisjon for alvorlige ulykker og sikre en trygg vandreopplevelse.

- Gi nødetater og frivillige tilstrekkelig støtte og infrastruktur, samt videreføre et tett, forebyggende samarbeid
- Sørge for at tilrettelegging, merking, informasjon og beredskapsplaner reduserer risiko for skader og leteaksjoner

3.1.4.1 SIKKERHETSSTRATEGIEN

For å oppnå nullvisjon for redningsaksjoner anvender Lysefjorden Utvikling følgende strategier:

1. Forebyggende arbeid

- Lysefjorden Utvikling skal sikre at besøkende enkelt finner informasjon om stien, vanskelighetsgrad, forberedelser, nødvendig utstyr, vær- og stiforhold på www.kjerag.info og i egne sosiale mediekkanaler.
- Opprettholde tydelig skilting, merking og god aktuell sikkerhetsinformasjon.
- Ekstra beredskap og informasjon ved spesielle forhold.

2. Beredskapsplan

Lysefjorden Utvikling skal ha en oppdatert og tydelig beredskapsplan for sine ansatte. Beredskapsplanen skal klargjøre ansvarsfordelingen mellom Lysefjorden Utvikling, Stavanger Turistforening, Norsk Folkehjelp, Røde Kors, politiet, AMK og andre nødetater.

3. Samarbeid med nødetater, Norsk Folkehjelp og Røde Kors

Stiftelsen Preikestolen og Lysefjorden Utvikling inviterer Norsk Folkehjelp, politiet og andre nødetater til **årlige evalueringsmøter** for å gjennomgå hendelser, forbedringsområder og oppdateringer i rutiner.

Lysefjorden Utvikling og Stavanger Turistforening jobber med **fysisk tilrettelegging** og sikringstiltak i stien for å unngå ulykker. Det skal også tilrettelegges for at Norsk Folkehjelp, Røde Kors og nødetatene skal kunne utføre redningsaksjoner på en trygg og effektiv måte.

4. Evaluering og læring

- Overvåke antall redningsaksjoner og ulykker for løpende forbedring av rutiner og tilrettelegging.
- Opprettholde regelmessig dialog med nødetater, Norsk Folkehjelp og Røde Kors for å utveksle erfaringer og avdekke forbedringspunkter.

3.1.4.2 FORANKRINGSSTRATEGI

Lysefjorden Utvikling administrerer Kjerag sin status som Nasjonal Turiststi, og er ansvarlig for autorisasjon, dokumentasjon og forvaltning av tilskuddsmidler som tildeles Kjerag gjennom ordningen. Revidering av besøksstrategien, inkludert mål, strategiske grep og tiltaksplaner skal forankres gjennom involvering og dialog med grunneier Avantor, Stavanger Turistforening og SVR.

4. TILTAK FOR BÆREKRAFTIG BESØKSFORVALTNING

4.1 TILTAKSPLANER

4.1.1 NATURVERDIER

Område	Tiltak	Ansvarlig	Når	Finansiering
Sti	Utbedre røde strekninger på hovedstien for å redusere erosjon	Stavanger Turistforening	2026-2030	STF / LU / Miljødirektoratet
Sti	Installere ferdselsteller i «basehoppstien»	Lysefjorden Utvikling	2025	LU
Telting	Utrede nødvendighet av å etablere dedikerte teltplasser, kombinert med lokal forskrift om forbud mot telting	SVR, Sandnes kommune	2026-2027	SVR / Sandnes kommune / LU / STF / Miljødirektoratet
Sti	Mer omfattende kanaliseringstiltak for å hindre at turister går utenom stien (f.eks. skilting, taugjerder, m.fl.)	STF / SVR	2026-2027	STF / SVR

4.1.2 OPPLEVELSESKVALITET

Område	Tiltak	Ansvarlig	Når	Finansiering
Sti	Utredning omlegging sti opp første bakke (Øygardstøl) inkludert tilrettelegging for å skape en tryggere, mer skånsom og bedre opplevelse	Lysefjorden Utvikling, STF	2025-2026	LU / STF
Parkering	Utredning sammenslåing av P1 og P2, med felles inn/utgang	Lysefjorden Utvikling	2025-2027	LU
Stistart	Utredning etablering av besøkssenter, inkludert oppskalert servicebygg, og muligheter for kommersiell aktivitet	Lysefjorden Utvikling	2026-2030	LU / STF / Miljødirektoratet
Parkering	Utvidelse av antall elbilladere	Lysefjorden Utvikling + leverandør	2025-2026	LU + leverandør
Sidesti	Oppgradere/sikre stien til Nesatindane som et fullferdig og tryggere alternativ enn (kun) Kjeragbolten.	STF	2026-2027	LU / STF / Miljødirektoratet
Stistart	Nytt renseanlegg	LU	2025	LU / Miljødirektoratet

4.1.3 REISELIV

Område	Tiltak	Ansvarlig	Når	Finansiering
Markedsføring	Markedsføre Kjerag i mai og september-oktober	Reisemål Ryfylke, Region Stavanger, Fjord Norge, Visit Norway	2025-2030	
Påkobling Lysefjorden	Jobbe for profesjonell og lovlig shuttle-buss forbindelse til/fra Lysebotn	Lysefjorden Utvikling	2025-2027	-
Påkobling Lysefjorden	Jobbe for mer forutsigbart ferjesamband på Lysefjorden	Lysefjorden Utvikling, Stavanger Turistforening	2025-2030	
Segmentering	Utarbeidelse og gjennomføring av spisset markedsføring og kommunikasjon, basert på utvalgte segmenter, kartlagt gjennom brukerundersøkelser	Lysefjorden Utvikling	2025-2030	LU
Lysefjorden Rundt	Etablering av ny turisthytte på strekningen Flørli-Kjerag	STF	2025-2030	STF
Mersalg	Kartlegge økt tilrettelegging for kommersiell servering og salg	Lysefjorden Utvikling	2025-2026	
Profesjonalisering	Fortsette oppfølging av guideselskap og krav om løyve. Innføre gjesteavgift på lik linje med busselskap.	Lysefjorden Utvikling	2026	

4.1.4 RISIKO OG BEREDSKAP

Område	Tiltak	Ansvarlig	Når	Finansiering
Redningsaksjoner	Bygg til redningstjenesten	LU	2025	LU / Miljødirektoratet
Sikker ferdsel	Økt bruk av varder og skilting på Kjeragplatået	STF	2026-2027	LU / STF / Miljødirektoratet
Sikker ferdsel	Redusere ferdsel i «basehopperstien» gjennom skilting og andre tiltak	LU	2026-2027	LU
Basehopping	Oppfølging av SBK for å sikre at de beholder en «regulerende» funksjon som ivaretar sikkerheten rundt basehopping på Kjerag	LU	2025-2030	LU

4.2 OPPFØLGING OG EVALUERING

4.2.1 INDIKATORER FOR SUKSESS

Indikatorer for suksess er, blant annet:

- Slitasjemålinger på stien
- Besøksstall og sesongutjevning
- Opplevd kvalitet og trengsel fra brukerundersøkelser
- Økonomiske ringvirkninger i regionen
- Antall redningsaksjoner

4.2.2 EVALUERING OG REVISJON

Besøksstrategien forankres og følges opp gjennom årlige rapporter og statistikk. Tiltaksplanen revideres årlig via handlingsplaner. En viss fleksibilitet i tiltakene er nødvendig for å håndtere et dynamisk reiseliv og uforutsette forhold. Alle justeringer skal likevel være forankret i visjon, mål og strategier, samt bærekraftprinsipper.

Relevante interessenter skal så langt som mulig involveres i evalueringen av drift og videre utvikling av Kjeragområdet.